1906 — 15 ՇԵՎՎԱԼ 1324 — 23րդ ՏԱՐԻ 23me année Թիւ № 6341

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ 80 Ղրշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 35 Ֆրն.
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

20 հատ 1 ղրուշնոց փուլ
1 մեծ.ի հաշուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 PARAS

اره ولك
درسعادتده غلطه‌ده اره ولك غزته‌سى اداره‌خانه‌سى

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ
ԵՒ
ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎՈՅ ՎԵՐՋԻՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

Կանոնաւորութեան սկզբունքը տիեզերքի հիմնական օրէնքներէն մէկն է։ Տեսէք և դիտեցէք երկրագունտէն հազարաւոր միլիոնաւոր անգամ մեծութիւն ունեցող հսկայ երկնային մարմինները, որոնք երբեք իրենց ուղին չեն փոխեր։ Դիտեցէք երկրագունտիս կենդանութիւն պարգեւող արեւը որ զինքը շրջապատող մոլորակներով տիեզերական տարածութեան մէջ կը թաւալի և իր ընթացքին կանոնաւորութիւնը կը պահէ միշտ և վերջապէս մեր երկրագունտը որ անխախտ ճշդապահութեամբ իր առանցքին և արեւին շուրջ կը պտըտի։ Երկրագունտիս վրայ ալ ամէն ինչ կանոնաւորութեան վրայ հաստատուած է. սաղմնային վիճակի մէջ գտնուող ամէնէն պարզ էակներէ սկսեալ մինչեւ կենդանական աշխարհի գլուխգործոցն եղող մարդը կանոնաւորութեան անհրաժեշտ օրէնքներուն ենթարկուած է։ Մարդկային ընկերութեան յառաջդիմութիւնն ու ծաղկումն ևս կանոնաւորութենէ, օրէնքներու գործադրութենէ կախուած է։ Կարգապահութիւնը կանոնաւորութեան գործադրումն է։ Կարգապահութիւնն անհրաժեշտ պայման մըն է ընկերական կեանքի, մարդկային յառաջդիմութեան ու զարգացման համար։ Կարգապահութեան վեհ սկզբունքին հետեւած են մեծ մարդիկ և անոր շնորհիւ մեծ ու փարթամ դարձած են բազմաթիւ ազգեր։ Կարգապահութեան տիեզերական օրէնքը կ'իշխէ ամէն ուրեք և անոր բարերար ազդեցութիւնը կը զգացուի ամէն տեղ։ Քրիստոնէական Եկեղեցին սկիզբէն ի վեր յատագով եղած է կարգապահութեան և Քրիստոսի ու Առաքելոց օրերէն սկսեալ որոշ հրահանգներ և կանոններ տրուած են հաւատացեալներուն։ Այս եկեղեցական կանոններէն ու օրէնքներէն Յիսուսի և անոր անմիջական աշակերտներուն դրած կանոնները, որոնք Նոր-Կտակարանով հասած են մեզ մինչեւ օրս, քրիստոնէական բոլոր եկեղեցիներու իրաւաբանութեան հիմնական սկզբունքները կը կազմեն։ Քրիստոնէական առաջին հինգ դարերուն մէջ ընդհանուր եկեղեցական ժողովներ ժամանակի պահանջից համաձայն նորանոր կանոններով բարեկարգած են քրիստոնէական եկեղեցին և անկէ ետքը իւրաքանչիւր եկեղեցի իր ծիսական, արարողական և վարչական կազմակերպութիւնն ունեցած է տեղական պահանջից համաձայն, բայց միշտ աւետարանական և առաքելական կարգադրութիւններն իբր հիմք ունենալով։

Եկեղեցական բարեկարգութեան և կարգապահութեան համար բնականաբար ամէնէն աւելի հոգածու պէտք է գտնուին այն անձերը, որոնք ի պաշտօնէ ստիպուած են արդէն այս խնդիրներով զբաղիլ։ Այս պատճառաւ Կրօնական պատկառելի Ժողովին եկեղեցական բարեկարգութեան համար ցոյց տուած նախաձեռնութիւնը ամէն գովեստի և շնորհաւորութեան արժանի է։ 1906 հոկտ. 20ի կոնդակը թէպէտ «նոր ինչ կամ չլսուած բան մը» չպարունակեր ստորագրեալ հոգեւորականութեան՝ այս խնդրի մասին, բայց եկեղեցական կարգապահութեան ազդու «յուշարարութիւնը» մշտանորոգ և արդիւնաբեր թելադրութիւն մըն է միշտ։ Բազմապիսի եկեղեցական հարցեր կը յուզուին Կրօն. Ժողովոյ կողմէն տրուած Պատրիարքական կոնդակին մէջ որ 11 հատուածներու բաժնուած է։ Վայելուչ և կրօնաշունչ քարոզներու պէտքը ամէն համայնքի համար զգալի է և պերճախօս քարոզիչներու խօսքին ու կեանքին շատ բան կախուած է համայնքին բարեպաշտութեան և բարոյականին վրայ ազդելու համար։ Սխալ է բոլորովին այն ըմբռնումը թէ ամէն քրիստոնեայ ընդունակ է կրօնաբարոյական ճշմարտութիւնները ուղիղ ըմբռնելու։ Մեր և այլ եկեղեցիներու անդամներէն շատեր ո՛չ թէ Հին-Կտակարանի, այլ Նոր-Կտակարանի պարզ պատմութիւնն ալ չեն գիտեր։ Առօրեայ զբաղումներու պատճառաւ շատեր Ս. Գիրք չեն կարդար և Աւետարանի սկզբունքներուն և աշխարհահայեցողութեան վրայ երբեք չեն խորհրդածեր։ Ի՞նչպէս պիտի հետեւին, այսպիսի անձեր գործնական կեանքի մէջ Աւետարանի բարոյականին։ Հարկաւ այս կարգի «քրիստոնեաներու» համար Աւետարանը «ձայն բարբառոյ յանապատի» կը մնայ։ Եթէ կրօնական ու բարոյական սկզբունքները անոնց անյայտ մնան մինչեւ վերջը, ինչպէ՞ս քրիստոնէավայել կեանք պիտի վարեն անոնք։ Քարոզը եկեղեցական պարզութեան ամէնէն օգտաշատ մէկ մասն է։ Այս ճշմարտութիւնը շատ աղէկ ըմբռնած են մեր Եկեղեցւոյ Ս. Հայրերը և Լուսաւորիչէն սկսեալ մինչեւ այժմ ո՛չ միայն բանիւ քարոզած են, այլեւ քարոզագրքերու բազմաթիւ հատորներ թողած են։

Կրօնական Ժողովի շրջաբերականին մէջ կը շեշտուի և կը պահանջուի եկեղեցական Խորհուրդներու անթերի կատարումը, մանաւանդ Պասկի Խորհուրդին առթիւ շատ օգտակար խրատներ կը տրուին թէ՛ հոգեւորականութեան և թէ՛ աշխարհականներուն։ Այն քաղաքներուն մէջ ուր ամուսնական կեանքին պայմանները մեծ դժուարութիւններ կը պատճառեն ընտանիք մը պահելու համար և ուր դիւրակեցութիւնը դէպի աւելի ամուրի կեանք կը մղէ երիտասարդները, ամուսնական բարոյականին հետզհետէ թուլնալուն վրայ է։ Մեծ քաղաքներու մէջ կնքուած ամուսնութեանց մեծագոյն մասը նիւթական ակնկալութեանց արդիւնք է և ո՛չ թէ փոխադարձ սիրոյ և համակրութեան։ Այս պարագան ընտանեկան դժբախտութեանց թիւը մեծապէս կ'աւելցնէ։ Իրաւ է որ աղքատութիւնը ցանկալի վիճակ մը չէ, բայց մարմնավաճառութեան գինով գնուած հարստութենէն ալ ո՛չ օգուտ կարելի է սպասել և ո՛չ բարօրութիւն։

Կոնդակին մէջ յիշուած քահանայական խնդիրը դժբախտաբար դեռ մեր մէջ որ և է լուծում ստացած չէ։ Ամէնէն կարեւոր խնդիրն է՛ և կը մնայ միշտ քահանաներու նիւթական ապահովութեան հարցը, որմէ կախուած է մասամբ և բարոյական գերազանց արժէք ունեցող անձերու քահանայական դասուն մէջ մտնելը։ Ընտանիքի մը սամիրեցը և բժիշկը եթէ աղքատ և պարտաճանաչ անձեր են, կրնան մեծապէս նպաստել անոր բարօրութեանը։ Եթէ սակայն մարմնոյ բժիշկն և հոգիներու սփոփիչը միայն դրամ շահելու առիթներէն կ'օգտուին, իբր արհեստաւոր կը նկատուին և բարոյական որ և է ազդեցութիւն չեն ունենար։ Այս պարագան շատ ցաւալի պիտի ըլլայ մանաւանդ քահանաներու նկատմամբ, որոնք ի պաշտօնէ կոչուած են քրիստոնէական բարոյականը իրագործելու ընկերային կեանքին մէջ։

Այս խնդիրը անմիջական կապ ունի հոգեւորականներու անաղարտ և անբիծ վարք ու բարքին հետ։ Սեւ սքեմը հագնողը միանգամընդմիշտ պէտք է հրաժարի աշխարհային շարք մը զուարճութիւններէ։ Ամէն հոգեւոր պաշտօն շարք մը իրաւունքներու և արտօնութիւններու հետ շատ մըն ալ պարտականութիւններ կը դնէ ենթականերուն վրայ։ Հոգեւորական դասուն մէջ մտնող անձը այս պաշտօնին հրապուրիչ առաւելութիւններէն աւելի անոր դժուարութիւնները նկատի պէտք է առնէ և եթէ իր ներքին խղճին համաձայն պատրաստ կը զգայ ինքզինքը, այն ատեն միայն ընդգրկէ այս պատասխանատու և դժուարին պաշտօնը։ Մեր երանելի եկեղեցական հայրերը որոշ կանոններով սահմաններ գծած են հոգեւոր ասպարէզը ընդգրկողներուն առջեւ։ Այս կանոններէն կը հասկցուի թէ գիտակցաբար աշխարհի փորձանքներէն յօժարակամ հրաժարիլը հոգեւորական ըլլալու համար անհրաժեշտ պայման մը, conditio sine qua non մըն էր։

Ըստ իս, Կրօնական Ժողովի շրջաբերականին յարուցած ամէնէն կարեւոր խնդիրը եկեղեցական կարգապահութեան, տիպիկին խնդիրն է։ Կոնդակի համաձայն քրիստոնէական եկեղեցին կամ քրիստոնեայ հաւատացեալներուն համայնքը բաժնուած է երկու մասի։ Հայ Եկեղեցւոյ մէջ եկեղեցական գերագոյն իշխանութիւնը ամուրի հոգեւորականներուն է յանձնուած, հոգեւոր խնամութիւնը քահանաներուն և նիւթական մատակարարութիւնը աշխարհականներուն։ Այս արմատական ըմբռնումը շատ ուղիղ է։ Բոլորովին սխալ է այն կարծիքը, զոր քանի մը թեթեւամիտ անձեր յղացած են թէ հայ հոգեւորականութիւնը կղերական դասակարգ մը, քաստ մը կը ներկայացնէ, նման հին ժամանակներու քուրմերուն, որուն շահը իր հօտի շահերուն հետ միշտ հակառակ կը համեմատի։ Սկիզբէն ի վեր Հայ Եկեղեցին անբաժանելի ամբողջութիւն մը կազմած է և հօտն ու հովիւը շահերով իրարմէ չեն անջատուած։ Մենք իրաւունք չունինք դժգոհ ըլլալու մեր ընտրած հոգեւորականներուն նկատմամբ։ Եթէ անոնք անարժան են, մենք ենք պատճառը և լաւագոյններու ընտրութիւնն ևս համայնքէն կախուած է։ Ամէն պարագայի մէջ, սակայն, ղեկավար գործող հոգեւորականներն են խիստ պատասխանատուութեան ենթակայ են, իրենց հովուական վսեմ պաշտօնի պարտականութեանց դէմ մեղանչելու համար։ Եկեղեցիներու բարեկարգութիւնը, դպրոցներու յառաջդիմութիւնը, աղքատներու, հիւանդներու և ամէն կարգի աղքատ ու խեղճ արարածներու մխիթարութիւնը անոնց վրայ կը ծանրանայ մեծապէս։ Կրօնական Ժողովը իր շրջաբերականով հովիւներն և հօտին պարտականութիւնները կը յիշեցնէ իրենց և անոնց կատարումով եկեղեցական կարգապահութեան ամրապնդումը կը յուսայ յօգուտ Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան և հօտին հոգեկան ու բարոյական ծաղկման։ Կանոնաւորութեան և կարգապահութեան տիեզերական օրէնքը ամէնէն հաստատուն հիմն ու պայմանն է բուն յառաջդիմութեան։

ՕՐՈՒԱՆ ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ՍՏԵՓԱՆ ՏԷՏԷԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ. — ԻԶՄԻՐ ԵՒ ՊՈԼԻՍ՝ ԳՐԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՏԵՍԱԿԷՏՈՎ. — ԳԻՐՔԵՐԸ ՈՒ ԹԵՐԹԵՐԸ. — ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ. — ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԷՆ։

Տպարանապետ Ստեփան Տէտէեանի մահը, որ հաղորդուեցաւ Իզմիրէն, աչքերնուս առջեւ պատկերացուց ամբողջ գործունէութեան երկարատեւ ու բազմնաւոր շրջան մը, որ սերտիւ կապուած էր այդ ուժեանամեայ ձեռներէցին ու անոր հանգուցեալ եղբօրը՝ Յարութիւն Տէտէեանի անձերուն ու անուններուն հետ, 1850էն վեր։ Կէս դարու գոյութիւն ունեցող այդ տպարանը, իր փայլուն շրջանին մէջ, մեծ սատար հանդիսացաւ մեր գրականութեան ծաղկման, մանաւանդ մշակելով եւրոպական նշանաւոր հեղինակներու վիպական, գրական, ուսուցողական գլուխ-գործոցներուն թարգմանութիւնը հայ հասարակութեան ընծայելու ճիգը։ Այսօրուան տարեց սերունդը իր պատանեկութեան ու երիտասարդութեան օրերուն, այդ տպարանին շնորհիւ կարդաց Վիքթոր Հիւկոյի, Լամարթինի, Ալեքսանտր Տիւմայի, Ալֆրէտ տը Միւսէի և ուրիշ շատ մը ֆրանսացի ու քանի մըն ալ անգլիացի գրագէտներու լաւագոյն երկասիրութիւնները հետաքրքրութեամբ մը որուն դժուարաւ պիտի հաւասարէր այսօրուան որ և է թարգմանութեան մը առթած շահեկանութիւնը։ Դպրոցականները, իրենց արձակուրդի օրերուն, այդ հատորներու ընթերցման մէջ կը գտնէին իրենց ժամանցը. երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ իրենց էն գողտրիկ վայրկեանները կը նուիրէին, սրտի աննկարագրելի տրոփումով մը, Կռաճիկեան կամ Ամօրին ըմբոշխնելու, և տարեցներն իսկ կը փորձուէին յաճախ՝ ընտանեկան յարկին տակ թղթախաղի սեղանէն նախամեծար համարել վիպական ընթերցումները։ Տէտէեան տպարանին հրատարակութեանց և Իզմիրի գրագէտներուն ու թարգմանիչներուն արտադրութեանց շնորհիւ, ընթերցասիրութիւնը դադրած էր սին բառ մը ըլլալէ ու գործնական իմաստի մը վերածուած։ Պոլսոյ և Իզմիրի հայ համայնքները իրարու հետ կը մրցէին կարծես՝ լոյս ընծայուած հատորներուն սպառումին մէջ, հրատարակչական գործը որքան մտաւորապէս օգտաշատ՝ նիւթապէս ալ նոյնքան շահաւոր ձեռնարկ մը դարձնելով։

Ստեփան Տէտէեան, որ անձնապէս ծանօթ դէմք մըն էր Իզմիրի մէջ, ոչ միայն իբրեւ տպարանապետ ու հրատարակիչ՝ այլ նաեւ իր ամէն կարգի գործունէութիւններովն ու վարած պաշտօններովը, մեզի՝ Պոլսահայերուս՝ անունով միայն ծանօթ էր. և սակայն իր անհետացումը վերկենդանացուց, մեզի համար ալ, գրական ու ընթերցասիրական այդ գեղեցիկ շրջանին հեռանկարը։ Այսօր, Իզմիր դադրած է գրական գործունէութեան կեդրոն մը ըլլալէ, բաց ի շաբաթաթերթէ մը ու Մեսրոպ Նուպարեանի թարգմանած հատորներէն ոչինչ արտադրելով, և թէեւ Պոլիս շատ զգալի չըներ այդ պակասը, իր գրենական հրատարակութիւններովը որոնք, առանց դասագիրքերն հաշուելու, դարձեալ ամէն տարի բաւական կարեւոր թիւ մը կը կազմեն՝ բանաստեղծական, վիպական, ուղեգրական, կրօնական, քննադատական հատորներու. ատով հանդերձ, տարակուսելի է որ զգալի առաջադիմութիւն մը ունեցած ըլլանք, և հասարակութիւնը աւելի թերթերու ընթերցման մէջ կը փնտռէ իր ընթերցասիրութեան յագուրդը քան թէ հատորներու։

Սա ալ ստոյգ է որ, մեր այսօրուան լրագրութիւնը հիմնովին կը տարբերի հին լրագրութենէն, ո՛չ միայն քանակի անհամեմատ առաւելութեամբ՝ այլեւ որակի ու պէսպիսութեան տեսակէտով։ Յ. Գ. Մրմրեանի «Թրքահայ լրագրութիւնը» որ հրատարակուեցաւ այս էջերուն մէջ և ընդհանուր ուրուագիծ մըն էր մեր պարբերական ու առօրեայ մամուլին աւելի քան կէս դարու կեանքին ու անոր աշխատաւորներուն, եթէ մտած ըլլար մանրամասնութեանց մէջ, անշուշտ բաղդատութեան եզրերու շահեկան գլուխներ լեցնելու առիթ պիտի ունենար։ Եթէ ոչ շաբաթը՝ գոնէ երկու-երեք օրը մէկ անգամ հրապարակ ելլող թերթերու նուիրուած աշխատութիւն մըն էր այդ հնաւոր օրերու խմբագիրներուն ու անոնց աշխատակիցներուն կատարած գործը. մտաւորական լուրջ ու գեղեցիկ գործ մը, իրաւ, որուն համար հին հրապարակագիրները, գրագէտները, բանաստեղծները կ'աշխատէին հանդարտիկ ու մեթոտիկ կերպով, իրենց տանը կամ խմբագրատան խաղաղ մթնոլորտին մէջ տրամադրելով յօդուածներ զորս մէկ ձեռքէ աւարտելու պէտք չունէին. մաս մը այսօր, մաս մը վաղը, յետոյ ընթերցում ու վերընթերցում, լեզուական տեսակէտով, յղկում, սրբագրութիւն. և անկէ վերջ միայն տպարան կը յանձնուէր ձեռագիրը։ Յետոյ, պէտք էր որ հանգիստ առնէր յօդուածագիրը, ընթերցողներու կարծիքն ու տպաւորութիւնն իմանար, փաղաքուշ խօսքեր լսէր ու շնորհաւորանքներ ընդունէր։ Աւելի վանական մթնոլորտի մէջ կատարուած գրական աշխատանք մըն էր կարծես կատարուածը քան տպարանական մթնոլորտի մէջ։

Այս այսպէս եղած է մինչեւ 1875-80ական թուականները։ Անկէ ետքն է որ կը սկսի օրը օրին, հետ ի հետ աշխատութեամբ կատարուող խմբագրութիւնը, որ ժամանակին պէտքերուն ու ընթերցողներու գրական բազմատեսակ պահանջքներուն առջեւ աւելի՛ տենդագին կը դառնայ, աւելի յոգնեցուցիչ ու աւելի՛ արագ։ Ու մինչեւ այսօր, ուժասպառ, ջղագրգիռ, շնչահատ գործ մըն է ան։ Այսօրուան խմբագիրը, յօդուածագիրը, լրաբերը, հազիւ ժամանակ կը գտնէ իր գրածը անգամ մըն ալ աչքէ անցընելու, և արդէն իսկ տպարանն է ան, գրաշարներու քասային առջեւ (ինչ հեղինակի բառ, զոր յարմարցուցած են գրամերկի ու գրամին բոլորովին ներհակ տարակայծ մը)։ Հին խմբագիրներուն համար գոյութիւն չունէր ո՛չ հեռագիրը, ո՛չ թղթակիրը. շաբաթը երկու անգամ միայն Վառնայի շոգենաւը կը բերէր ֆրանսական քանի մը թերթեր զորս խմբագրապետը, առանց աճապարանքի, իր տանը կը տանէր կարդալու, աչքէ կ'անցունէր ծայրէ ծայր, և եթէ յարմար նիւթ մը գտնէր՝ կը նշէր մաս մաս թարգմանելու, յաջորդ շաբթուն իր ընթերցողներուն հրամցնելու համար յղկուած ոճով մը և ազատ թարգմանութեամբ։ Իսկ հիմա՞...

Հիմակուանը՝ ճեպընթաց կառախումբին սրարշաւ ընթացքն է սայլին դանդաղ գնացքին դէմ։ Թղթատարը հազիւ ժամանած ու թերթերը ցրուած, և ահա ֆրանսերէնի, գերմաներէնի, անգլիերէնի թարգմանիչները՝ գրիչնին սրած՝ սեղանին առջեւ են, խուզարկու նայուածքներ ուղղելով տողերուն վրայ և հապճեպ կերպով վերածելով զանոնք հայերէնի։ Կէս ժամ վերջը, մամուլը կը դառնայ նորագոյն լուրերու վրայ, աշխարհի ամէն անկիւններէն հասած, Թօքիոյէն մինչեւ Վիէննա։

Նոյն իսկ կարելի՛ է ըսել թէ բանաստեղծականները, գրականները, բանաստեղծականներն իսկ նուազ հապճեպով չէ որ կը պատրաստուին պարբերականներուն համար, — ընդհանրապէս շաբաթաթերթ։ Վասն զի, բանաստեղծն ալ չես գիտեր ի՛նչ տենդոտ բան մը ունի, որով կ'ուզէ այս գիշերուան գրած քերթուածը վաղը կամ միւս օր տպագրուած տեսնել. արձակագիրը աւելի՛ ևս։

Եւ սակայն զարմանալի է որ, մտաւոր աշխատութեան եղանակները փոխուած ըլլալով հանդերձ պարբերականներուն համար ալ, նիւթական պայմանները զգալի բարեփոխում մը չեն կրած։ Ո՛ր և է շաբաթաթերթի վարիչ-խմբագիր իր սեփական ձեռնարկին հաւասարակշռութեան յաւիտենական խնդիրը ունի զոր չի կրնար կարգադրել. ու այս մտահոգութիւնը կ'ազդէ մտաւորականին ալ վրայ։ Մեր օրերու գրական կեանքին յատուկ հիւանդութիւն մը չէ սակայն. նախորդ սերունդին այն գրական ներկայացուցիչները զորս ողջունելու բաղդը ունեցանք այսօրուան հրապարակագիրներս մեր նախաքայլերուն մէջ, իրե՛նք ալ զերծ չէին այս մղձաւանջէն։ Օգսէն Խօճասարեան, Նիկողայոս Թիւլպէնտճեան, թէեւ օրաթերթերու հրատարակիչ, տարուան ո՛ր և է մէկ միջոցին, անմիջական կերպով կը դադրեցնէին իրենց հրատարակութիւնը, թուղթի ու տպարանի ծախքերը վճարելու դրամ չունենալնուն համար, պարագայ մը, և նո՛յն իսկ Կարապետ Իւթիւճեան՝ էն ջոջը, էն շահողը իր ժամանակի խմբագիրներուն, իր բաժանորդներուն բարեացակամութեանը կոչում ըրաւ հրապարակաւ, քանի մը տարուան բաժանորդագիններ միանգամայն կանխիկ վճարելու հրաւէր մը ուղղելով, տպագրական մամուլ մը գնելու համար։ Պէտք է աւելցնել, ի պատիւ ծերունազարդ հրապարակագրին յիշատակին, թէ իր հրաւէրը անլսելի չի մնաց և կարճ միջոցի մը մէջ կրցաւ բաւականաչափ գումար մը հայթայթել, իրականացնելու համար տպագրական մամուլի մը գնման իր խօսքը։

Պարոնեան, ինքն ալ ժամանակակից մը Իւթիւճեանի այդ հրապարակագրական գործունէութեան, — և զաւեշտի ու հեգնութեան ճիւղին մէջ անզուգական վարպետ մը որուն գրուածքները մինչեւ այսօր կ'արտատպուին ու կը կարդացուին, — նոյն իսկ առանց «տրդատակ»ի իտէալն ունենալու՝ նուազ երջանիկ էր Մասիսի արտօնատիրոջմէն, նիւթական տեսակէտով, որուն պահանջքները գոհացնելու չէր բաւեր, աւա՜ղ, իր երգիծաբանի տաղանդը։

Շատ մը մանրավէպներու մէջէն, զորս իմացած եմ իր նիւթականին ու մտաւորականին աններդաշնակութեանը մասին, — աններդաշնակութիւն որ պատիւ կը բերէր իր գրչին որ նախամեծար կը սեպէր նեղուիլ դրամապէս, քան ստորնանալ բարոյապէս, — յիշեմ հատ մը, մեր հին ու նոր մամուլին նուիրուած այս տողերուն վերջը, քանի որ առիթը ներկայացաւ։

Թատրոն զաւեշտաթերթին հրատարակութեան էն փայլուն շրջանին մէջ էր, և ընթերցողներու արտայայտած համակրութենէն դատելով՝ Յ. Յ. Պարոնեան տպագրական Կոստան Պէնէթ մը ըլլալու ճամբուն մէջ կ'երեւակայուէր արդէն։ Իրականութիւնը բոլորովին ներհակ վիճակ մը կը պարզէր սակայն մեծանուն երգիծաբանին համար որ օրը օրին կ'ապրեցունէր իր կիսաշաբաթաթերթը։ Շաբաթ իրիկուն մը, ուշ ժամանակ, Բարթող էֆ. Թէլեան, այդ թուականին առաւելին երիտասարդ և նոր կոչուած Պատրիարքարանի դիւանապետութեան, կ'երթայ այցելել իր սիրելի բարեկամին, Պոլսոյ հին խաներէն մէկուն մէջ, — Գիւրքճի կամ Սիւմպիւլլիւ խան, — ուր տպարան մը կար և կը հրատարակուէր Թատրոնը։ Չի մոռնանք որ, այդ թուականի պարբերականներու հրատարակիչները «խմբագրական գրասենեակ» ըսուած աշխատանոցը չունէին, այս պերճանքը օրաթերթերուն միայն յատուկ ըլլալով, և Պարոնեան ինքն իսկ տպարանի սեղանի մը վրայ կը գրէր իր ձեռագիրները ու կը նօթագրէր իր բաժանորդագրական հաշիւները։ Այդ իրիկուն, անսովոր կերպով մռայլ ու տխուր դէմք մը առած էր Թատրոնին խմբագիրը։

— Ի՛նչ ունիս, բարեկամս, կը հարցնէ Թէլեան էֆ.։

— Ոչինչ, կը պատասխանէ Պարոնեան։

— Բայց անկարելի է, ծանր մտածումով մը պաշարուած ըլլալ կ'երեւաս։

— Քանի որ կը պնդես, ինչ հարկ ծածկել, երկու շաբաթական պարտք ունիմ տպարանիս և թուղթի ու բոյայի ստակս կը պակսի. կը վախնամ որ չորեքշաբթի այլեւս չի կարենամ թերթս հրատարակել։

— Հոգ մի՛ ըներ. բան մը կը մտածենք։

Եւ Թէլեան ու Պարոնեան՝ գրչի մարդոց յատուկ փիլիսոփայութեամբ մը, զուարթօրէն կը հեռանան տպարանէն, մտերմաբար խօսակցելով մինչեւ Կամուրջ, մէկը Ակիւտար ու միւսը Օրթագիւղ երթալու համար։

Յաջորդ օրը, կիրակի, Պատրիարքարանի դիւանապետը շունչը Գատըգիւղ կ'առնէ, այն ատենուան գրասէր ջոջերէն մէկուն տանը, և այցելութեան ու տեսակցութեան վերջանալուն՝ վայրկեանի մը համար առանձնանալով տանտիրոջը հետ, կը պատմէ նախորդ իրիկունը իր հանդիսատես եղած վհատեցուցիչ տեսարանը։ Տանտէրը, թէեւ ո՛չ մեծահարուստ անձ մը, այլ ազնիւ ու գրասէր, անխօսուկ կերպով հինգ պանքնոթ կը սահեցնէ Թէլեան էֆ.ի ձեռքը, Պարոնեանին նպաստ մը ըլլալու առաջարկութեամբ։

Երկուշաբթի ցերեկին, Պարոնեան՝ աւելի՛ յուսահատ ու աւելի՛ տրտում՝ տպարան վերադարձած է ու մտածկոտ նստած։ Թէլեան էֆ.ի երեւումը բան մը չի նախազգացուներ իրեն. նորէն ձեռք կ'առնեն շաբաթ իրիկուան ընդհատուած խօսակցութեան թելը, և երբ կարգը կուգայ թերթին գործերուն՝ Պատրիարքարանի Դիւանապետը իր բարեկամ հրապարակագրին կը կարկառէ մեղմիւ նկատառի գումարը պարունակող պահարանը, սա բառերը միայն ըսելով. «Անանուն գրասէրի մը կողմէ, որ հիացող մըն է քու գրչիդ»։

Չէք սպասեր անշուշտ որ նկարագրեմ շարունակութիւնը։

Այս հանգամանքին մեկնաբանութիւնը եղած էր այնքան փափուկ ձեւով մը որ բնաւ չէր վիրաւորեր Պարոնեանին արժանապատուութիւնը։ Թատրոնը կը շարունակուէր, առանց հանրութիւնն իմացուելու որ քիչ մնացեր էր որ այդ սիրուած թերթը սնանկութեան տաղնապ մը մատնուէր նոյն շաբթուն։ Եւ անոր խմբագիրը երգիծական սիրուն յօդուած մը կը տողաւորէր, նոյն շաբթուան առաջին թիւին ճակատը իսկ, մեր հարուստներու հասցէին։

ԴԱՄԻՐ

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԵՊԻԿՈՒՐԵԱՆԸ

(ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ)

The greedy book, by
Frank Schlœsser

«Կեանքի ամէնէն զուտ հաճոյքը, ըսած է Տօքթ. Ճոնսըն, լաւ տեղւոյ մը մէջ լաւ ճաշն է»։ Այս յայտարարութիւնը կ'ապացուցանէ թէ բանիրուն դոքթէօրը բանաստեղծի մը երեւակայութիւնը ունէր այնքան՝ որքան իմաստասէրի մը բանաւորութիւնը։ Որովհետեւ բանաստեղծին միտքը կը տեսնէ այն գեղեցկութիւնը որ կեանքի հասարակ եղելութիւններուն մէջ կը գտնուի, և վեհութիւնը՝ ստամոքսի փափաքներու։ Ուտելը կոշտ բան մը կ'երեւայ միայն անո՛նց աչքին որոնք ռամիկ երեւակայութիւն մը ունին։ Բայց անոնք որոնք գիտեն թէ ինչպէ՛ս միտքը սերտիւ կապուած է զգայողութիւններուն հետ, ըմբռնած են նաեւ կարեւորութիւնը նուրբ ախորժակ մը մշակելուն և ուսումնասիրելուն՝ հոգւոյ և երեւակայութեան բոլոր կարելիութիւններով, գիտնալու համար թէ որո՛նք են մեր մարմնոյ ամէնէն զօրաւոր կիրքերն ու զգացումները։

Դիտելի է որ ճշմարիտ Եպիկուրեանները միշտ հազուագիւտ մշակման տէր և նրբին երեւակայութեամբ բանաստեղծներ, երաժշտագէտներ, վիպագիրներ և իմաստասէրներ եղած են։ Բարիզի մէջ, 17րդ դարուն, ուր ամէն ինչ որ մտացի և շնորհալի էր իր տեղը ունէր սալոններու մէջ, փափկակերութեան արուեստն ալ մեծ յարգ կը վայելէր։ Ամէնէն ազնուականը անգամ կը խոնարհէր խոհարարին հանճարին առջեւ։ 17րդ դարուն ֆրանսական կառավարութիւնը Կապոյտ Ժապաւէն (Cordon Bleu) պատուանշանը տուաւ Էլիզէ պալատի խոհարարուհի Մարիին, որուն կենացը՝ իբր անզուգական արուեստագիտուհիի՝ մինչեւ իսկ բաժակ կ'առաջարկուէր, երբ համեղ ճաշ մը պատրաստէր։

Գրագէտներ ալ յաճախ սքանչելի խոհարարներ եղած են, որոնք խոհարարութիւնը շատ աւելի դժուարին և արժէք ունեցող գործ մը նկատած են ի գլուխ հանելու համար պզտիկ ներդաշնակ ճաշ մը, քան թէ Ռոման մը կամ վէպ մը գրելը։

ՀԱՆՃԱՐԸ ԽՈՀԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Ալեքսանտր Տիւմա մէկն էր այն սակաւաթիւ հանճարեղ մարդոցմէն, որոնք երկու արուեստներուն մէջ ալ գերազանցապէս յաջող եղած են. Ֆրանսացի գրագէտը նոյն անմրցելի ինքնավստահութեամբ կը տիրէր խոհանոցին, որքան նոր խաղ մը կը յօրինէր, և իր խոհանոցի գործերուն մէջ կը տեսնուէր [illegible] և վիպագրութիւն։

Պէտք չէ երեւակայել թէ եպիկուրեան մը տարօրինակ ճաշեր կամ տարաշխարհիկ համեմներ կը փնտռէ։ Իրաւ է թէ Տիւմա շատ աչքի կը զարնէր իր երեւակայութեամբ և իր ճաշ պատրաստելը յուզումնականութեան (émotionalisme) տեսակէտով տոգորուած էր քիչ մը, սակայն ուրիշ գրագէտներ ալ և մանաւանդ բոլոր լաւագոյն եպիկուրեանները կուսակից են պարզութեան և սահմանափակութեան։ Ռիշար լը Կալիէն, որ իր բանաստեղծութիւններուն մէջ տարաշխարհիկ շեշտ մը ունի, նախնական ու բնական է իր ճաշակով և ճշմարիտ ոգեւորութեամբ մը կը խօսի այն տարրական ուրախութեան վրայ, որ կը կայանայ թարմ և պարզ կերակուրներ ուտելուն մէջ, — լաւ խորովուած գառնուկ, թարմ գետնախնձոր և կանաչ ոլոռ։

Ուտելուն բուն իմաստասիրութիւնը շատ աղէկ բացատրած է Ջէսդըրդըն, հետեւեալ կերպով. —

«Գիտութիւնը, կ'ըսէ անիկա, կրնայ տարրալուծել խոզի միսի կտոր մը և ըսել թէ անկէ ո՛րքանը ֆոսֆոր և ո՛րքանը բուղէյին է, բայց նոյն գիտութիւնը չի կրնար խոզի միսի կտորի մը համար ըսել թէ մարդուն ունեցած փափաքէն ո՛րքան մասը անօթութիւն է և ո՛րքանը գեղեցիկը ունենալու սէր։ Խոզի միսի կտորի մը համար մարդուն ունեցած փափաքը տառացիօրէն կը մնայ ա՛յնքան խորհրդաւոր և եթերային, որքան անոր տենչը երկինքին համար»։

ՃԱՇԻ ՄԸ ՆԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ուտելու մէջ եթերային զգացումներ փնտռելու մեթոտին մէջ եպիկուրեանները անշուշտ կը զանազանին իրարմէ, որքան բանաստեղծները կը տարբերին իրարմէ, ճշմարտութեան և գեղեցկութեան հետապնդումներուն մէջ։ Ինչպէս որ Ուորտսուորթ մարգագետիններու և դաշտերու երկայնքին կը թափառէր և պարզ երեւոյթ մը իր սքանչացումը կը գրգռէր, այնպէս ալ Լօյօլէյս Մայլս և իր դպրոցը կը շրջագային պտուղներու աշխարհին մէջ, արհամարհելով կարծր միսը և մանանխով պատուղներով։ Ուրիշներ, ինչպէս Շորէն, կը փափաքին աքանչելի հիւթեղութիւնը համեմել օր-s'եօվ-ըներու, գեղեցիկ մեղեգին դրախտապանի (ortolan) բարեհամ միսին։ Ուրիշներ նորէն, ինչպէս Պէթաֆէն և Վակներ նախընտրած են ռոզպիֆը, հնդկահաւին և ուրիշ որսի թռչուններու միսին մեծաչուք և խորունկ լարերը։

Այս այնքան սիրուն գրքին հեղինակը ինքզինքին ազատութիւն կուտայ կենարու հետ քիչ մը խառնութեամբ վարուելու և կը ժպտի անոնց՝ աղէկ ճաշի մը վրայ ունեցած գաղափարներուն վրայ։ Այսուհանդերձ կը խօսի իրեն ծանօթ տիկնոջ մը մասին, որ իբր արուեստագիտուհի «գոյներու համար խելքը կ'առնուր», կը յանձնարարէր պառւ պատրաստել միայն անոր գեղեցիկ գունագեղութեանը համար, a la [illegible] ձուկ՝ վրան չորուած ըոլիկներուն համար, Տուրէր, որ բազմագոյն կաոնիթիւր մը ունի, վրան հաւկիթով չամիչ (սպանախ)՝ գոյներու հակադրութեան համար. կը սիրէր a la melpa դեղձ մը որ այնքան «արուեստագիտական և երաժշտական» է միանգամայն։ Որքան գեղեցիկ է երբ քաշմ սը մանթը կը մնայ խաղուէին։

Այս «փափկակերական ծաղկաքաղը» կը բովանդակէ հարիւր և մէկ մանրանկարներ համբաւաւոր եպիկուրեաններու կեանքէն և ամբողջ արուեստն ու իմաստասիրութիւնը ճաշին։ Ուրեմն ամէն փափկակերի համար չատ մը հրապուրիչ էջեր կը բովանդակէ The greedy Bookը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Լոնտոնէն հեռագրելը կը գրէ [illegible] Պէյժի թղթակիցը.—

«Գերմանիոյ նախարարապետ Ֆոն Պիւլով իշխանին ճառը նորէն երևան հանեց Անգլիոյ ու Գերմանիոյ յարաբերութեանց հրատապ խնդիրը։ Կարծիքը միշտ երկու հոսանքի բաժնուած է. ոմանք կ'ըսեն թէ ֆոն Պիւլով իշխանին ճառը չատ կարևոր յայտարարութիւններ չի պարունակեր, և թէ Գերմանիոյ համակրական խօսքերուն նպատակն է քնացնել Անգլիան մինչև այն օրը, ուր Գերմանիա խիստ զօրաւոր նաւատորմ մը ունենայ՝ ծովային գերակշռութեան մասին մրցելու Անգլիացիներուն հետ. գալով Ֆրանսայի մասին եղած համակրական յայտարարութեանց, առանց ճշգրիտ հանգամանք մը ունենալու, առանց Բարիզի գերման դեսպանին կողմէ նախնական ձեռնարկներու և կամ Գերմանիոյ նախարարապետին կողմէ Պերլինի ֆրանսական դեսպանատան մօտ դիմում մը ըլլալու, ինչպէս կարելի է հաւատալ այդ յայտարարութեանց բացարձակ անկեղծութեանը, երբ կ'ըսէ այն սպառնալից եղանակը որով Գերմանիա միջամտեց Մարոքի գործերուն։ Բրիտանական տէրութեան ապահովութիւնը, անոր մեծութեան պահպանումը ու գոյութիւնը կը պահանջեն որ անգլիական ժողովուրդը միշտ զգոյշ կենայ և պատրաստուի դիմադրել Գերմանիոյ ծրագիրներուն՝ ծովային գերակշռութիւն մը առաջ բերելու համար։ Ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ Գերմանիա անկեղծ է և բնաւ միտքէն չանցըներ Անգլիոյ հետ մրցիլ ծովային գերակշռութեան համար, սակայն առևտրական մեծ տէրութիւն մըն է և զօրաւոր նաւատորմի մը պէտք ունի։ Ինչու Անգլիոյ տհաճութիւն պատճառէ այդ չատ օրինաւոր նպատակը։ Միթէ Ովկէանոսները բաւական ընդարձա՞կ չեն գերմանական ու անգլիական նաւատորմերը պարփակելու։ Անգլիա և Գերմանիա հզման չատ քիչ կէտեր ինչպէս նաև վէճի նուազ պատճառներ ունին։ Անոնց հակառակութիւնը աշխարհագրական չէ, այլ առևտրական, ինչ որ մասամբ աշխատութիւն միայն կը պահանջէ։ Այս պատճառաբանութիւնը ընողները ֆրանսական հանրային կեանքին մէջ կարևոր դեր մը կատարած ու տակաւին կատարող երկու մարդ կը գտնեն՝ բուն իսկ Ֆրանսայի յարմարող արտաքին քաղաքականութեան զգացումը ունեցող։ Այդ երկու մարդիկ են Պ. Պ. Ժօռէս ու Համոթօ, երկուքին նկատմամբ ալ հաւասար սքանչացում կը յայտնեն։ Անգլիացիները քէն մը չունին Պ. Համոթոյի դէմ՝ Մարշանի արշաւախումբին կազմակերպիչներէն մէկը ըլլալուն համար, որուն սա խօսքերը ուղղեց երբ ճամբայ կ'ելլէր.— «Բարի յաջողութիւն հարիւրապետ։ Ատրճանակի հարուած մը պիտի պարգևէք Ֆաշոտայի մէջ։ Ձեր պարտքը կատարեցէք. Ֆրանսայի կառավարութիւնն ալ իր պարտքը պիտի կատարէ։» Անգլիացիները կը մոռնան թէ Պ. Համոթօ Գերմանիոյ հետ բանակցութիւններ կատարած էր հակաանգլիական համաձայնութեան մը համար, որոնք եթէ Պ. Համոթոյի հրաժարումով և Պ. Տէլքասէի պաշտօնի կոչուելովը յանկարծ չի խզուէին, անշուշտ պիտի արգիլէին Թրանսվալի պատերազմը և բոլորովին պիտի փոխէին Եւրոպական քաղաքականութեան երեսոյթը։ Տէյլի Նիւզ կ'ըսէ.— «Պ. Համոթոյի կարծիքը մեծապէս նկատառման արժանի է. իբրև փիլիսոփայ, իբրև գրագէտ, իբրև խորհող և իբրև պետական մարդ, կը սիրէ գերման ժողովուրդը։ Պ. Ժօռէսի պէս, Պ. Համոթօ կը մտածէ թէ 1870էն առաջ ներդաշնակ, մարդասէր, իմաստուն և փիլիսոփայ Գերմանիա մը գոյութիւն ունէր։ Այդ Գերմանիան, զոր Համոթօ, Ռընան, Թէն ու Միշլէ կը ճանչնային և անոր վրայ կը հիանային, Պիսմարքներու և Մոլդքէներու զինուորական ու դիւանական Գերմանիոյ ազդեցութեանը տակ կը գտնուէր, բայց և այնպէս միշտ գոյութիւն ունէր։ Պ. Համոթօ և Պ. Ժօռէս համոզուած են որ այդ ազդեցութեան տակ գտնուող Գերմանիան, բուն իսկ Գերմանիան նոյնն պիտի վեր կանգնի զինուորականութեան ազդեցութենէն։» Մնաց որ նոյն իսկ եթէ այդ գուշակութիւնները չիրականանան, և նոյն իսկ եթէ ֆոն Պիւլով իշխանին յայտարարութիւնները անկեղծ չըլլան, դարձեալ վերգովելու պատճառ մը չկայ։» Տէյլի Նիւզ կը յարէ.— «Իրաւ է որ Գերմանիա նաւատորմ մը չինելու վրայ է, սակայն արդարութիւնը կը պահանջէ յիշել որ Անգլիոյ նաւատորմը գերմանականէն եռապատիկ աւելի զօրաւոր է։ Անոր խօսքեր են այն գաղափարները թէ Գերմանիոյ նպատակն է խորտակել Անգլիոյ ծովային զօրութիւնը։ Նկատողութեան չեն առնուիր բազմաթիւ առարկաներ որոնք կը նպաստեն մեր գերազանցութիւնը ամէն մրցումէ վեր պահելու։» Թէև Անգլիացիները քիչ մը ցուրտ և նոյն իսկ կասկածոտ ընդունելութիւն մը ըրին ֆոն Պիւլով իշխանին խօսքերուն, մանաւանդ Ֆրանսայի վերաբերեալներուն, սակայն Անգլիոյ ազատական կուսակցութեան լրագիրները ընդհանրապէս իբրև ճշմարտութեան նկատեցին ֆոն Պիւլով իշխանին սա պարբերութիւնը.— «Միտքերնիս չէնք անցըներ Անգլիայէն աւելի զօրաւոր նաւատորմ մը չինել, բայց իրաւունք ունինք և պարտաւոր ենք մեր առևտրական շահերուն մեծութեանը համապատասխանող նաւատորմ մը ունենալ։» Անգլիական վերագրեալ լրագիրները գոհ մնացած են այդ յայտարարութենէն և կը յուսան որ, ինչպէս ըսած էր ֆոն Պիւլով իշխանը, անգլեւգերման յարաբերութեանց ծանրաչափը փոխանակ «փոփոխական»ի «հաստատուն գեղեցիկ օդ» ցոյց պիտի տայ։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.

Թանի թղթակիցը հետևեալը կը հեռագրէ Լոնտոնի անգլեւֆրանսական արուեստահանդէսին նկատմամբ.—

Երկուշաբթի իրիկուն կատարուեցաւ, Սըրկայլի դուքսին նախագահութեամբ, այն հացկերոյթը որ տրուեցաւ 1908ին բացուելիք անգլեւֆրանսական արուեստահանդէսին վերջնական աշխատութեանց ձեռնարկելուն առթիւ։ Այդ ծրագիրը անցեալ տարի պատրաստուած էր, որ նախ ընդունուեցաւ Լոնտոնի ֆրանսական Առևտրական Սենեակին և տեղւոյն ֆրանսական դեսպանին կողմէ։ Անմիջապէս անգլիական յանձնաժողով մը կազմուելով երեք մասի բաժնուեցաւ.—Ա. Կազմակերպիչ մասնաժողով, Բ. Գործադիր մասնաժողով և Գ. Ելմտական մասնաժողով։ Այդ ծրագրին համար անցեալ յուլիս 11ին գումարում մը կատարուեցաւ Լոնտոնի քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մէջ։ Օտար երկիրներու արուեստահանդէսներուն համար Ֆրանսայի մէջ կազմուած յանձնաժողովին կողմէ պատուիրակութիւն մը Լոնտոն ժամանեց և արուեստահանդէսին բացուելիք տեղը քննեց, որ 140 ակրոն տարածութիւն ունի՝ Լոնտոնի կեդրոնէն չորս մղոն հեռու։ Արուեստահանդէսը քսան հոյակապ չէնքերէ պիտի կազմուի՝ իւրաքանչիւրը անկիւլի նիւթերով կառուցուած։ Ամէնէն մեծը պիտի ըլլայ մեքենաներու ճիւղը. միւսները պիտի յատկանան գեղարուեստի, ելեկտրականութեան, գիտութեան ևայլն։ Նկարներու և արձաններու ճիւղը պիտի բաղկանայ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ ամէնէն գեղեցիկ հաւաքածոներէն։ Արուեստահանդէսի վայրին կէսը պիտի գրաւեն Ֆրանսա և անոր գաղթավայրերը։ Ատոնք են ընդհանուր մանրամասնութիւնները այն արուեստահանդէսին որ անշուշտ մեծ յաջողութիւն պիտի գտնէ։ Հացկերոյթին ատեն, երբ չամպանիայի գաւաթներ կը պարպուէին, Սըրկայլի դուքսը բաժակ պարպեց Էտուարդ թագաւորին և Ֆալիէր նախագահին կենացը. նաև Լոնտոնի ֆրանսական դեսպան Պ. Գամպոնի կենացը և երկու ազգերուն առևտրական յարաբերութեանց բարգաւաճմանը։ Դուքսը ըսաւ թէ Ֆրանսացիներուն բարեհամբոյր ընտրութիւնն է որ արուեստահանդէսը կարելի կ'ընծայէ։ Սըրկայլի դուքսը նաև շնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Գամպոնի, որ ֆրանսական դեսպաններուն մէջ ամէնէն աւելի ժողովրդականն է։ Պ. Գամպոն բանախօսութիւն մը արտասանելով ըսաւ թէ այդ արուեստահանդէսը պիտի յաջողի, քանի որ երկու կողմէն ալ մեծ յաւակնութեան տէր մարդիկ անոր գլուխը կը կանգնին. նաև թէ հանդիսաւորապէս պիտի հաստատէ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջև գոյացած սիրալիր համաձայնութիւնը։ Դեսպանը յարեց թէ այդ համաձայնութիւնը ոմանց զարմանք պատճառած է, և թէ անոր վրայ կը խօսին՝ առանց ճշմարիտ հանգամանքը ըմբռնելու։ Այդ համաձայնութեան մէջ բոլորովին տարբեր բան մը կը փնտռեն. նաև խորհրդաւոր բան մը զոր բնաւ միտքերնուն չէին անցուցած զայնս կնքող կառավարութիւնները։ Պ. Գամպոն ըսաւ։ —«Սակայն եղածը չատ պարզ բան մըն է.— Անգլիա ու Ֆրանսա երկու դրացիներ են, որոնք տարակարծիք գտնուելու պատճառ մը չունին, որոնք բացարձակապէս պէտք ունին իրարու, որոնք աշտապար կը զգային համաձայնելու բաղձանքը և որոնք կ'ուզէին իրարու բացատրութիւններ տալ, բայց չէին համարձակեր խօսելու։ Այն օրը երբ, չնորհիւ Վեհ. Էտուարդ թագաւորին, սառը խզուեցաւ, իրարու մօտեցան, երկու կողմէն հաւասար անկեղծութեամբ մը տեսակցեցան և իրարու խօսք հասկցան։ Մեր համաձայնութիւնը գործերու կարգադրութիւն մըն էր, և որովհետև իրարու վստահութիւն ունեցանք, հիմա առանց տարակոյսի, առանց դառնութեան նկատողութեան կ'ունենանք մեր միջև երևան եկած խնդիրները, և անշուշտ կը կարգադրենք զայնս։ Պէտք չկայ ըսելու թէ այդ խնդիրները բազմաթիւ են, վասն զի միայն Եւրոպա ի մէջ չէ որ դրացի ենք, այլ աշխարհի ամէն մասերուն վրայ. եթէ այդ առթիւ ոչ-բարեացակամ դրացուինք, ամէն տեղ կրնանք տհաճութեան պատճառներ գտնել։ Ուրեմն մեր երկու երկիրներուն միջև համաձայնութիւնը բանականութեան գործ մըն է. եթէ անակնկալ կերպով քաղաքական հետևանքներ ունենայ, ո՛վ կրնայ զարմանալ։ Եթէ խաղաղութեան երաշխիք մը ըլլայ ո՛չ միայն մեր միջև, այլ ամբողջ աշխարհի համար, ո՛վ կրնայ գանգատիլ։ Անգլիա ու Ֆրանսա մեծ պատասխանատուութիւններ ունին, ինչպէս նաև տնտեսական ահագին չահերու պահպանութիւնը։ Ո՞վ պիտի համարձակի ըսել թէ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի մէջ կարծիքները խաղաղասէր չեն։ Ո՞վ պիտի համարձակի յայտարարել թէ մեր տնտեսական ու առևտրական մեծ չահերուն ներկայացուցիչները պատերազմի փափաքող են, մինչդեռ անոնց գործին զարգացումը խաղաղութիւն կը պահանջէ։ Ուրեմն՝ մեր համաձայնութիւնը ո՛չ միայն բանականութեան գործ մըն է, այլ խաղաղութեան գործ մը, և պէտք է ուրախ ըլլալ բոլոր այն արտայայտութեանց համար որոնք զայն հաստատելու և ամրապնդելու կը միտին։» Պ. Գամպոն գովեց արուեստահանդէսին գաղափարը, ըսելով որ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջև առևտրական փոխանակութեանց աւելնալուն պիտի նպաստէ։ Այդ փոխանակութիւնները, յարեց դեսպանը, որոնք արդէն երկու միլիառ ֆր.ի մօտ են, այսինքն իննսուն միլիոն անգլիական ոսկի, մաղթելի է որ մինչև հիմա նմանը չտեսնուած գումարներու հասնին՝ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ առևտրական յարաբերութեանց մէջ։ Պ. Գամպոն խօսքը վերջացուց ըսելով.— «Գործի այդ չարժումը յիշել բաւական է, ցոյց տալու բացարձակ պէտքը մեր լաւ համախոհութեան։ Սիրալիր համաձայնութիւնը իրաց ոյժովը առաջ եկած է։ Ուրեմն գաւաթս կը պարպեմ ազգային արուեստահանդէսին կազմակերպիչներուն կենացը և անոնց ձեռնարկին յաջողութեանը համար։» Այսպէս խօսեցաւ Ֆրանսայի ծերակուտական Պ. Տիւբոն, ըսելով որ 1908ին կազմակերպուելիք այդ արուեստահանդէսը թէ՛ քաղաքական և թէ առևտրական գործ մըն է, որուն կը մասնակցի Ֆրանսայի կառավարութիւնը։ Լորտ Ռէյ և Սըր Ֆրանսիս Մօուէթ ալ ելմտական մասին խօսելով ըսին թէ այցելուներու թիւը նոյն իսկ եթէ վեց միլիոն ալ ըլլայ, արուեստահանդէսին ծախքերը լիառատ կերպով պիտի հոգացուին։ Ներկաներէն ոմանք ալ զանազան հաստատութեանց աջակցութիւնը խոստացան։

ՄՈՆՍԻՆԵՈՐ ՍԹԱՊԼԵՒՍՔԻԻ ՄԱՀԸ

Պերլինէն Բարիզեան թերթի մը ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.—Կ'երևայ թէ Բուլղարիոյ կառավարութիւնը կ'ուզէ վախճանեալ Մոնսինեոր Սթապլեւսքիի յաջորդ կարգել Քիւլմի եպիսկոպոս Մոնսինեոր Ռոզընթրէթէրը, որ մինչև հիմա անտարբեր մնացած է իր թեմին լեհացիներու ջանքերուն. նոյն իսկ անոնց հետ վէճ ալ ունեցած է։ Մոնսինեոր Ռոզընթրէթէր վարժարանի մը տնօրէն ալ եղած է։ Այսուհանդերձ նուազ հաւանական է որ Բոզէնի արքեպիսկոպոսական թեմին երէցները իրենց քուէն տան անոր, ուրիչ բան է եթէ Քոփ կարտինալը, որ Հռոմ ժամանեց, Պապին ազդու մէկ միջամտութիւնը ձեռք չձգէ ի նպաստ այդ եկեղեցականին։ Բոզէնի արքեպիսկոպոսութեան առժամեայ վարչութիւնը կրնայ բաւական երկար տևել, վասն զի նոր ընտրութեան մը մասին դժուարութիւններ կրնան ծագիլ։ Մոնսինեոր Սթապլեւսքիի մահը կարելի է որ ազդեցութիւն մը ունենայ խորհրդարանին մէջ Լեհերու հարցապնդումներուն վրայ, որոնք ներկայացուած են և ուռ օրուան համար պիտի քննուին։ Այդ միջոցին նախարարութիւնը պիտի չուզէ պատասխանել և վիճաբանութիւնը, եթէ երբեք կատարուի, առանց Գանցլէրին անդամներուն ներկայութեանը տեղի պիտի ունենայ, վասն զի ամէն անդամ որ խնդիր մը ծագի, որուն պատասխանել չեն ուզեր, ժողովարանէն կը հեռանան։

ԺԻՒԼ ՄԱՐԹԷՆ ԳԱՄՊՕՆ

Վիէննայի ֆրանսական դեսպան մարքիզ տը Ռէվէրզօ տը Ռուվրէ, որ 1897 դեկտ. 21էն սկսեալ Վիէննայի դեսպան էր, պիտի հրաժարի և անոր պիտի յաջորդէ Պ. Ժիւլ Գամպօն՝ Լոնտոնի ֆրանսական դեսպան Բիէր Բօլ Գամպօնի եղբայրը, որ այժմ 61 տարեկան է։ Պ. Ժիւլ Գամպօն Ֆրանսայի ամէնէն հմուտ դիւանագէտներէն է և երկար տարիներ պաշտօնավարած է Ալճերի, Մ. Նահանգներ և Սպանիա։ Մադրիտի մէջ չատ սիրուած անձ մըն է Գամպօն և այժմ կ'աշխատի Սպանիոյ և Ֆրանսայի միջև առևտրական դաչնադրութիւն մը կնքելու դժուարին գործին։

ՆՈՐ ՊԱՆՔԸ

Պանք տը Բարիի աջակցութեամբ նոր դրամատուն մը պիտի հաստատուի Բարիզի մէջ, Ֆրանսայի ու Ամերիկայի միջև ելմտական յարաբերութեանց ծաւալելու համար։ Այս նոր Պանքային հաստատման գործին մասնակից են Պանք տը Բարիէ զատ, Էրնէստ Քասէլ ի Լոնտոն, Մաքս Վարպուրկի դրամատունն ի Համպուրկ, Պէլմօնդ Տուն ի Նիւ-Եորք՝ որ Ռոչիլտի Տունը կը ներկայացնէ Ամերիկայի մէջ, և վերջապէս Քիւն և Լէօպ Տունը ի Նիւ-Եորք։ Նոր Պանքան, որուն «ֆիրմա»ն որոշուած չէ դեռ, 50 միլիոն ֆրանք դրամագլուխ պիտի ունենայ, զոր տալ կարելի պիտի ըլլայ 100 միլիոնի բարձրացնել։ Գործառնելին պիտի գտնուի Պանք տը Բարիի չէնքին մէջ։

ՄԱՆՇԻ ԹՈՒՆԷԼԸ

Մանշի տակէն թունէլի մը ծրագիրը, զոր պատրաստած է ճարտարագէտներու և թունէլներու անգլիական ընկերութիւնը, Անգլիոյ խորհրդարանին պիտի ներկայացուի և անշուշտ յառաջիկայ տարուան պիտի քուէարկուի առաջին ընթերցումով։ Վիճաբանութիւնները երկրորդ ընթերցման առթին պիտի սկսին, որ յառաջիկայ նստաշրջանին տեղի պիտի ունենայ՝ այսինքն յունուարին։ Անշուշտ նորէն պիտի կրկնուին այն դիտողութիւնները որոնք 1884ին, 1885ին և 1887ին մերժել տուին նոյն ծրագիրը Երեսփ. Ժողովին կողմէ։ Դիտել տուողներ կան թէ Անգլիա, եթէ կ'ուզէ իր հիմնական վիճակը պահել, պէտք է մեծ հոգածութեամբ պահէ իր կղզեկանի կացութիւնը, թէ Մանշի տակէն թունէլը ոչ միայն ցամաքային Եւրոպայի գաղթականներուն խուժելուն պիտի նպաստէ, այլ զինուորական արշաւանք մըն ալ կարելի պիտի ընծայէ։ Կ'ըսուի նաև թէ այդ թունէլը աղետալի հարուած մը պիտի տայ Անգլիոյ առևտրական հանրային նաւահանգիստներուն զարգացմանը։ Եւրոպական թերթ մը դիտել կուտայ թէ միթէ յառաջդիմութիւնը կրնա՞յ իր ճամբան չարունակել, առանց դժուարութիւններ պատճառելու՝ այսինքն թէ ուղևորի պարզ կառքերը միթէ չխանգարուեցի՞ն երկաթուղիներու մրցումէն։ Անգլիոյ նախարարութեան մէջ այդ մասին երկու կարծիք կը տիրէ. անոր ամէնէն ազդեցիկ անդամները նպաստաւոր են այդ թունէլին ծրագրին, որ չատ հաւանական է թէ երկրորդ ընթերցմամբ քուէարկուի սաստիկ մեծամասնութեամբ և յղուի քննիչ յանձնաժողովի մը։ Այդ յաջողութիւնը բնաւ ձեռք պիտի չձգուէր, եթէ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի սիրալիր համաձայնութիւնը գոյութիւն չունենար։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔՆՈՏՆԵՐՈՒՆ ԿԵԱՆՔԸ

Մեծին Բրիտանիոյ մէջ երբ պանքնոտ մը, չրջաբերելէ ետք, Անգլիոյ Պանքային սեղանը վերադառնայ, իսկոյն կ'ոչնչացուի և անոր կը յաջորդէ նոր մը։ Պ. Բօուլինկթըն, Անգլիոյ Պանքային քննիչը, կ'ըսէ թէ անգլիական հինգ ոսկինոց պանքնոտ մը միջին հաշուով, վաթսուն երկու օր միայն չրջաբերութեան մէջ կը մնայ, տասը ոսկինոցը՝ 58 օր, երկու և հարիւր ոսկինոցը՝ 30 և հազար ոսկինոցը՝ 55 օր։ Այսուհանդերձ պատահած է որ Անգլիոյ Պանքան փոխէ հարիւր տասնըմէկ տարեկան պանքնոտ մը. սա կայ որ չրջաբերութեան մէջ չէր, այլ հին Ա. Գիրքի մը թերթերուն մէջէն գտնուած էր։

ԿՈՅՐԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տէյլի Մէյլ լրագիրը չահեկան նախաձեռնութիւն մը ունեցաւ։ Յառաջիկայ դեկտ. 1էն սկսեալ պիտի հրատարակէ չաբաթական թերթ մը՝ մասնաւորապէս կոյրերու համար։ Այդ հրատարակութիւնը պիտի պարունակէ չաբաթական լուրեր, կանանց մէջ հետաքրքրութիւն արթնցնող լուրեր, անգլիական տեղեկութիւններ, մասնաւորապէս կոյրերը չահագրգռող նիւթեր, կոյրերու նամակներ և ճաշակի խնդիրներ։ Տէյլի Մէյլ բոլոր կոյրերուն հասցէն ձեռք բերած է. թերթը ձրիաբար պիտի ղրկուի կոյրերուն։ Աւելորդ է ըսել թէ այդ թերթը պիտի տպագրուի Պրայլի դրութեամբ՝ այսինքն թէ թուղթին վրայ գիրերը վեր ցցուած ըլլալով, կոյրերը ձեռքի չօշափումով կը կարդան զայն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէս օրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. Պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Աւստրիոյ ու Ռուսիոյ դեսպանները, Սերպիոյ դեսպանը ու [illegible], Աւստրիոյ դեսպանատան խորհրդականը, Ճափոնի հարիւրապետ Հիրոշիմա և ուրիշ աւելի օտարազգի հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք արարողութեան [illegible] Կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ.— Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ չնորհուած առանձնաշնորհութեամբ, Ռուսիոյ դեսպան Պ. Զինովիէվ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դեսպան Բալլավիչինի մարքիզը պատիւ ունեցան ուղղակի ներկայանալու Ն. Կ. Վեհափառութեան։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Պալատի [illegible] զինուորական, բժչկական, ճարտարագիտական ու [illegible] վարժարաններուն աւարտողներուն և ուսանողներուն, որոնք [illegible] Կայս. [illegible] համար։

ԱՆԳԼԻՈՅ Թագուհիին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, այսօր, չաբ. [illegible] դրօշներով զարդարուեցաւ։

ՄԱՆՐ ԴՐԱՄՆԵՐԸ.— Ելմտական նախարարութեան կողմէ առնուած մանր դրամները աւելի ևս [illegible] համար, Պետական Խորհուրդին մէջ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին։

ԲԱՐԻԶԻ նոր դեսպան Սալիհ Մունիր փաշա, որ արձակուրդ ստացած է, երէկ Կ. Պոլիս ժամանեց Բէօզճէնէլի չոգենաւով և ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց։

ԻՏԱԼԻՈՅ դեսպան Իմբէրիալի մարքիզը որ մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ էր, կատարելապէս ապաքինեցաւ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպան Բալլավիչինի մարքիզը, անցեալ օրը, փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Շէյխիւլ Իսլամին ու [illegible] դեսպաններուն և Անգլիոյ դեսպանատան գործակատարին և [illegible] հրամանատար Չէքէրի փաշային։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ դեսպանը, անցեալ օրը, այցելութիւն տուաւ Աւստրիոյ դեսպանին։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանը, երէկ գիշեր, ճաշկերոյթ մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան [illegible] պաշտօնեաները։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ Տնօրէն [illegible] պէյ, երէկ գիշեր, ճաշ մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Ֆրանսայի դեսպանը, Ֆրանսայի դեսպանատան [illegible], [illegible] Նէջիպ Մէլհամէ փաշա, Օսմ. Պանքային ընդհանուր Տնօրէն Պ. Տըֆէ և նոյն Պանքային գլխաւոր պաշտօնեաները։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ.— Նըֆուս պաշտօնատունը ծանոյց բոլոր նահանգները որ, նոր մարդահամարի արդիւնքը տեղեկագրուելու առթիւ, նախապէս կատարուած մարդահամարի արդիւնքն ալ հաղորդուի, որպէս զի կարելի ըլլայ հաստատել թէ ի՛նչ տարբերութիւն կայ հին և նոր մարդահամարներու արդիւնքներուն միջև։

ՎԱՐՁՈՒ ԿԱՌՔԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը, ինչպէս ծանուցուեցաւ, նկատելով որ գիշերները բանող վարձու կառքերը ընդհանրապէս առաջ ու ետևէն [illegible] կը վարեն և վատոյժ ձիեր կը գործածուին, այդ մասին սա որոշումները տուաւ.— Քաղաքապետական բոլոր չրջանակները պիտի արձանագրեն՝ վարձու բոլոր կառքերը և զայնս վարող կառապանները. նաև կառապաններուն հագուստին օձիքին վրայ պիտի նշանակուին պատկանած քաղաքապետական չրջանակին և կառքին թիւերը։ Իւրաքանչիւր քաղաքապետական չրջանակի մէջ գտնուող կառքերու մէկ ցուցակը պիտի ղրկուի քաղաքապետութեան։ Գիշերը բանող կառքերը միշտ պիտի քննուին քաղաքապետական բարապաններու կողմէ, որպէս զի վատոյժ ձիերու և խարխուլ կառքերու երթևեկութիւնը արգիլուի. այդ գործին համար մասնաւոր քննիչներ պիտի կարգուին։ Վերոգրեալ հրահանգներուն հակառակող պարագաներ եթէ պատահին, պատկանեալ պաշտօնեաները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին։

ՊԱՃԱՐԱԽՏ.— Քաղաքապետութիւնը տեղեկանալով որ Պիւյիւք Չէքմէճէի գաւառակին զանազան տեղերը պաճարախտ երևան եկած է, թաղապետական Թ. չրջանակին անասնաբոյժ Շաքիր պէյը ղրկած էր՝ հարկ եղած առողջապահական միջոցները ձեռք առնելու համար։ Բատ այժմ ձեռք առնուած միջոցներով պաճարախտը անհետացած է և նախապէս հաստատուած քարանթինան մէկ քանի օրէն պիտի վերցուի։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.— Սապահ կ'ըսէ թէ Սէլանիկի Իսաք Ֆիրոխամէն տունը, որուն սնանկութիւնը ծանուցուեցաւ, ոչ թէ 40,000, այլ 50,000 ոսկի բաց ունի։

ԽԱԼԱՄ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ.— Անցեալ օրը և երէկ Վառնայէն ու Բէօզճէնէլին [illegible] գաղթականներ, այր ու կին, Կ. Պոլիս ժամանեցին։ Ատոնք գաղթականներու վարչութեան կողմէ ցամաք հանուելով [illegible] առաջնորդուեցան։ Այդ գաղթականները, մէկ քանի օրէն, Գոնիայի նահանգը պիտի ղրկուին, հոն բնակութիւն հաստատելու համար։

Պ. ՊԼՈՔ, Հանրային Պարտքի վարչական խորհուրդին նախագահը, որ Եւրոպա կը գտնուի, այսօր Կ. Պոլիս կը վերադառնայ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ քաղաքը հասնող անուշ ջուրը երկաթէ խողովակներու միջոցաւ փոխադրելու համար հարկ եղած ծախքը պիտի հոգացուի տեղւոյն [illegible] մէջ [illegible] տուրքին յաւելեալ մասէն։

ԽԱՂԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ.— Իգտամ ուշադրութիւն կը հրաւիրէ այն սրճարաններուն վրայ, ուր կարգ մը մարդիկ առաւօտէն մինչև իրիկուն խաղամոլութեամբ կը զբաղին։ Ատոնցմէ ոմանք պարապ են, իսկ ոմանք գործի տէր, բայց երկուքն ալ թողած են զայն, խաղամոլութեան ազդեցութեամբ։ Ատոնց մէջ կան որ ընտանիքի և զաւակներու տէր են։ Կան [illegible] ալ որ վարժարաններէն կը փախչին՝ սրճարաններու անկիւնը իրենց ապագան փճացնելու համար։ Ատոնք բանի մը փոխարէն, կամ դրամի կամ ծխախոտի ու կերակուրի համար կը խաղան, և այս զբօսանքը ի վերջոյ մոլութիւն կը դառնայ իրենց մէջ, [illegible] մոլութիւն մը։

ԶԻՒԹԱՊՏՈՒՂԻ ԲԵՐՔԸ.— Այվալըքէն կը գրեն.— Ձէթի գործարանները մէկ չաբաթէ ի վեր սկսան աշխատիլ։ «Բոռոք» կոչուած ձիթապտուղի բերքը գոհացուցիչ է։ 8'5 օխա ձիթապտուղէն 185ին 240 օխա ձէթ կ'առնուի։ Թէև արտադրուած այդ ձէթին տեսակը այնքան լաւ չէ, սակայն, մեծաքանակ 32 զրուշի հաշւով, 38էն 42 զրուշի ծախուելու կը ներկայանայ։ Բերքի [illegible] առնուած լուրերու նայելով, ձիթապտուղը այս տարի այնքան գոհացուցիչ չէ։

ԷՐԷՅԼԻԻ ՃԱՀԻՃՆԵՐԸ.— Գոնիայէն կը գրեն.— Գոնիայէն 191 քիլոմեթր հեռուն գտնուող Էրէյլիի մէջ երկու ճահիճներ կան, մէկը 170 և միւսը 52 քառակուսի քիլոմեթր տարածութեամբ։ Պաղտատի երկաթուղիի գիծը երբ Էրէյլի ժամանէ, այդ տեղի բարեբեր հողերը ուշադրութեան առարկայ եղան։ Մէկ քանի ամիս առաջ ձեռնարկներ եղան, այդ ճահիճները չորցնելու համար։ Նաև ճարտարագէտներ հրաւիրուեցան՝ յատակագծեր պատրաստելու նպատակով։ Նահանգին ճարտարագէտը Էրէյլի գնաց և այդ խնդիրը քննելով, տեղեկագիր մը մատուց ձեռնհաս պաշտօնեաներուն։

ԽԱՂԱԼԻԿՆԵՐԸ.— [illegible] խմբագրութեան մէջ կ'ըսէ թէ չատ դիւրին պիտի ըլլայ և խելքի մօտիկ, երբ [illegible] խաղալիկներու գործարան մը հաստատուի [illegible]։ Այս ճարտարարուեստը ժամանակին կար, բայց խափանուեցաւ, [illegible]։ Դեռ կը տեսնուին հոս հոն արհեստաւորներ, որոնք [illegible] կը չինեն [illegible]։ Բայց [illegible], պէտք է մեծաքանակ և աղւոր կերպով արտադրել, Եւրոպական խաղալիկներու նման, որոնք այնքան մեծ գումարներ կը քաշեն այս երկրէն։ Ատոր համար ալ [illegible] բաւական է Արհեստից վարժարաններու մէջ մասնաւոր ճիւղ մը բանալ [illegible]։

ԳԻՆԵՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ.— Սիրքէճիի մէջ Ֆէլլաֆէ օթէլը բնակող Մէհմէտ ու ընկերը Հասան, առջի օրը, Ղալաթիա կ'անցնին և տեղւոյն գինետուներու կ'այցելեն, իւրաքանչիւրին ծախած ապրանքին համը նայելով։ Ուշ ատեն Հասան կը բաժնուի իր ընկերոջմէն՝ Մէհմէտէն, որ Սիրքէճի բնակած օթէլը վերադառնալու համար կառք մը կը վարձէ. կառապանը տեսնելով որ իր յաճախորդը գինով է, Բերա կը տանի զայն. հաճոյքի վայրեր այցելել կուտայ։ Վերջապէս գինովը կը սկսի քնանալ կառքին մէջ։ Կառապանը նորէն Ղալաթիա կ'առաջնորդէ Մէհմէտը, զոր կառքէն դուրս հանելով փողոցին մէջ կը թողու. Թաղին գիշերապահը տեսնելով այդ պարագան, իմաց կուտայ ոստիկանութեան։ Գիշերապահը կ'ըսէ նաև թէ կառապանը հեռացած պահուն պարապ գօտի մը (քէմէր) և կօշիկները թողած է անոր մօտ։ Գինովը վերջապէս սթափելով կը տեսնէ թէ գօտիին մէջ գտնուած ինը ոսկին, ժամացոյցը ու չղթան և դրամը ունեցած երկու մէճիտիէն գողցուած են։ Ոստիկանութիւնը կը ձերբակալէ կառապանը՝ Ահմէտ և քննութեան կը ձեռնարկէ։

ՀՕՐԸ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ՁԵՌՔ ՁԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ։— Աթէնքի եղեռնադատականը կը զբաղի դատովը ոճրի մը, որ անցեալ տարի Իզմիրի մէջ գործուած է հելլենական հպատակի մը կողմէ։ Իզմիրէն սապէս կը պատմեն այդ ոճրին պարագաները.— Իզմիրի չրջակայքը՝ Մէրսինլի անուն տեղը կը բնակէր հարուստ անձ մը՝ Ղոսիդոս Բրավոս, որ Անտոնիքի անունով աղջիկ մը ունէր. այդ աղջիկը սիրահարուած էր անկուռի մը՝ Եանի Թիրրաքի։ Յարաբերութիւնները այնքան առաջ կը տարուին, որ ատոնց արդիւնքը կը տեսնուի Անտոնիքի վրայ. ուստի կ'ուզէ ամուսնանալ անոր հետ, սակայն հայրը կ'ընդդիմանայ, բայց ազգականներու և բարեկամներու միջնորդութեամբը վերջապէս կը հաւանի։ Այսուհանդերձ Ղոսիդոս Բրավոս այդ վիճակէն գոհ չի մնար, ուստի կ'որոշէ իրեն օժիտ բան չտալ իր աղջկան, և այդ որոշման վրայ կը պնդէ։ Անտոնիքի ու Եանի, [illegible] իր հօրը տունը կ'երթայ, բայց [illegible] յարաբերութիւնները չի խզեր։ Վերջապէս Անտոնիքի, ամուսնոյն թելադրութեամբ, կը մտադրէ իր հայրը սպաննել, և ժամ առաջ տիրանալ անոր երկու հազար ոսկի հարստութեանը։ Այդ միջոցին գործին կը միջամտէ նաև պանդոկապետ մը, որ Եանիի ու Անտոնիքի յարաբերութեանց միջնորդն էր, և կը ստանձնէ սպանութեան գործը։ Պանդոկապետը գիշեր մը Ղոսիդոս Բրավոսի տունը մտնելով կը սպաննէ զայն։ Հիմա Աթէնքի եղեռնադատ ատեանին առջև գտնուողներն են այդ պանդոկապետը և Եանի ու Անտոնիքի։

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽԻ ՀՐԴԵՀ.— [illegible] և [illegible] մէջտեղը, [illegible] Ընկերութեան սեպհական և անգլիական [illegible] Ընկերութեան կողմէ վարձուած փայտաշէն մթերանոցին ածուխները [illegible] օր առաջ բռնկած են։ Նախ աչքի չէր զարկած, բայց չաբաթ մը առաջ տեսնուեցաւ և հիմա կ'այրին։ Այդ ածուխները ամէնէն տակը գտնուելնուն համար կարելի չեղաւ մարել, որով վրայի ածուխները կը պարպուին և [illegible]։ Մինչև հիմա այրած ածուխներուն համար կ'ըսուի թէ [illegible]։

ԱՆԱՏՈԼԻՒ երկաթուղիին 46րդ չաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեթրի համար սապէս եղաւ.— Հայտար Փաշա-Էսկիշէհիր գիծ (578 քիլոմեթր) 14,545 ֆր., նախորդ տարին 1,494 պակաս և միւս չաբաթներէն 535։ Էսկիշէհիր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեթր) 5,781, նախորդ տարին 3,127 պակաս և միւս չաբաթներէն ալ 148։

[illegible].— Նոր սկզբունք.—[illegible] բրոֆէսէօրներ, Տոքթ. Բալլէն և Պրէթօն, որոնք լայն մասնագիտութիւն մը ունեցած էին [illegible] դէմ [illegible] կողմէ մղուած պայքարին, [illegible] փորձեր կատարած են, որոնցմէ կը հետևի թէ կաթը և ջուրը, նոյն իսկ [illegible] վիճակի մէջ, [illegible]։ Ջերմութիւնը կը [illegible], բայց [illegible] միշտ [illegible]։ Եթէ երբեք [illegible] Ֆիլըր Զէմպորճէն [illegible] Տոքթ. Բալլէն և Պրէթօն կողմէ երևան հանուած [illegible] Պ. Պ. [illegible], Պոլիս, [illegible], կամ Ղալաթիոյ իր մասնաճիւղը, Թիւնէլ փողոց, թիւ 45 վաճառատունը և կամ Պ. Պ. [illegible] և Ընկերութեան մօտ, Բերա, [illegible] վաճառատան քով, [illegible] անել փողոց, թիւ 5 և 6 (Տեսնել ծանուցումը չորրորդ էջին մէջ)։ 8

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Հանրային Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ [illegible] ([illegible] մէջ, [illegible] գաւառակ, Գոնիա) [illegible] տուրքը, որ անկէ առաջ երեք տարուան համար վարձու տրուած էր 21,350 զրուշի, նորէն աճուրդի դրուած է 3 տարուան համար, սկսեալ 1322 մարտ 1էն, մինչև 1325 փետրուարի վերջը։ Անոնք որ կ'ուզեն Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ այդ աճուրդին կամ կը փափաքին տեղեկութիւն առնուլ աճուրդի դրութեան վրայ, կրնան ներկայանալ Հանր. Պարտքի Վարչութեան Ընդհանուր Տնօրէնութեան, հարկ եղած երաշխաւորութիւնները տալով։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

18/31 Նոյմ. 1906 (1322)

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԵՌԱԳԻՐ ԷՋՄԻԱԾՆԷՆ

Ս. Էջմիածնէն, Տ. Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեան հեռագրաւ պատասխանելով Ս. Պատրիարք Հօր հեռագրին, հետեւեալը հաղորդած է. — «Ս. Հայրապետին առողջական վիճակը շատ լաւ է»։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Ս. Պատրիարք Հօր առողջական վիճակը զգալապէս բարւոքուած է։ Ն. Ամենապատուութիւնը վիրքը դարմանող բժիշկին՝ Տօքթ. Թորգոմեան էֆ.ի յանձնարարութեամբ, երէկ իրիկուան կողմ կառքով պտոյտ մը կատարեց դէպ ի Շիշլի եւ Բէզաճամէի բարձունքը, օդին մեղմութենէն նպաստաւորուելով։

Կը յուսացուի որ Ս. Պատրիարք Հայրը յառաջիկայ չաբթու կարենայ նախագահել Վարչական Ժողովներուն եւ Պատրիարքարան երթալ։

⁂ Ն. Ամենապատուութիւնը արդէն իսկ սկսած է գրական աշխատութիւններով ալ զբաղիլ, եւ ձեռնարկել Լոյս կրօնաթերթին համար իր «Համապատում»ը պատրաստելու, զոր ընդհատած էր իր հիւանդութեան պատճառաւ։

⁂ Վաղը առաւօտ, Ս. Պատրիարք Հայրը ներկայ պիտի գտնուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ ժամերգութեանց եւ Պատարագին։

⁂ Խասգիւղի Գալֆայեան Որբանոցի Խնամակալուհի Տիկիններն երէկ այցելեցին Ս. Պատրիարք Հօր եւ հրաւիրեցին Ն. Սրբազնութիւնը ամսոյս 26ին Որբանոցին եւ մատրան մէջ կատարուելիք հանդէսին նախագահելու։ Պատրիարք Սրբազանը խոստացաւ ներկայ գտնուիլ, սակայն չի կրնար պատարագել։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ՝ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան հաստատած գնահատելի դրութիւններէն մէկն ալ՝ իր անդամներուն յաճախակի այցելութիւնն է այդ Գթութեան Յարկին, ուր բարերար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ թէ՛ պաշտօնէութեան եւ թէ՛ պատսպարեալներուն վրայ՝ Հոգաբարձուներուն ներկայութիւնը։ Ս. Պատրիարք Հայրն ալ, ինչպէս յայտնի է, երկու-երեք շաբաթը մէկ անգամ կ'այցելէր Հիւանդանոց, անձամբ հսկելով նոր շինութեանց գործին վրայ, հրահանգներ տալով եւ պատսպարեալներու վիճակին ու ներքին գործառնութեանց մօտէն տեղեկանալով։

⁂ Երէկ եւս, Հոգաբարձութեան անդամներէն Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, Պետրոս աղէ Խօրասանճեան, Յարութիւն էֆ. Գարամանեան եւ Գրիգոր էֆ. Էվրէնեան, ինչպէս նաեւ Կարապետ էֆ. Թահմազեան Հիւանդանոց երթալով, խորհրդակցութիւն մը ունեցան Տնօրէն Յակոբ էֆ. Համամճեանի հետ՝ Հիւանդանոցի ներքին գործառնութեանց վրայ եւ աչքէ անցուցին շինութիւնները որոնց փութով աւարտումը համար հարկ եղած հրահանգները տուին։ Եկեղեցւոյ շրջափակին յարդարումները առաջ կը տարուին կարելի եղածին չափ փութով, միեւնոյն ժամանակ եկեղեցւոյ յատուկ զարդեր, սպասներ, կանթեղներ եւ ջահեր, զորս Հոգաբարձութիւնը յանձնարարած է, հետզհետէ Հիւանդանոց կը փոխադրուին, նորակառոյց եկեղեցւոյն մէջ իրենց յատուկ տեղերը դրուելու համար։

Յուսալի է որ մօտաւորագոյն ժամանակի մը մէջ վերջնապէս աւարտին նորակառոյց շէնքերուն ու եկեղեցւոյն ներքին յարդարումները, եւ Ս. Պատրիարք Հայրն ալ զգալապէս ապաքինած ըլլալով, Ն. Ամենապատուութիւնը ի վիճակի ըլլայ կատարելու եկեղեցւոյն օծումը եւ Հիւանդանոցի երրորդ թեւին բացումը, — որ կրօնային ու մարդասիրական սրտաշարժ հանդէս մը ըլլալ կը խոստանայ։

⁂ Վերջին ժամուն կ'իմանանք թէ, ըստ ամենայն հաւանականութեան, Հիւանդանոցի նորակառոյց եկեղեցւոյն օծման հանդէսը պիտի կատարուի դեկտեմբեր 3ին, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, եւ յետոյ՝ նորակառոյց երկու շէնքերուն բացումը։

ԻԶՄԻՐԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շաբթուս սկիզբը, Իզմիրի մեր թղթակիցը հաղորդած էր մեզ՝ նորակազմ Թաղ. Ժողովի անդամոց անունները։ Աւասիկ քանի մը մանրամասնութիւններ Գաւառական Ժողովոյ այն նիստին վրայ ուր կատարուած է այդ ընտրութիւնը։ Գաւառական ժողովը գումարուեցաւ անցեալ հինգշաբթի, Առաջնորդարանին մէջ, նախագահութեամբ Վիճակին առաջնորդ Տ. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանի, եւ ատենապետութեամբ Դուլպա էֆ. Կասպեանի։ Ներկայ ժողովականներուն թիւն էր տասներկու։ Օրակարգի անցնելէ առաջ, նախագահը ժողովականներուն յիշեցուց իրենց անդամակիցներէն Զարեհ էֆ. Թագթագեանի մահը եւ հանգստեան աղօթք կարդաց անոր հոգւոյն։ Ժողովականք յոտնկայս պատուեցին հանգուցեալին յիշատակը։ Յետոյ, կարդացուեցաւ նախորդ Թաղ. Ժողովոյ համարատուութիւնը, ուսկից կ'երեւար թէ այդ մարմինը որ լաւ տարրերէ կը բաղկանար, իր պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ ջանադիր եղած է օգտակար հանդիսանալ եւ իր վրայ դրուած պարտականութիւնները խղճի մտօք կատարել։ Սոյն տեղեկագրին կցուած էր նախորդ Թաղ. Ժողովոյ հրաժարականը զոր Գաւառ. ժողովը ընդունեց, միաձայնութեամբ շնորհակալութեան քուէ տալէ վերջ։ Նոր Թաղ. Ժողովի կազմութեան ձեռնարկելով՝ ընտրուեցան Տեարք՝ Բիւրատ էֆ. Թօփալեան՝ քուէ 16, Գրիգոր էֆ. Օտապաշեան՝ ք. 15, Սարգիս էֆ. Թագւորեան՝ ք. 14, Գալուստ էֆ. Փափազեան՝ ք. 13, Միսաք էֆ. Մորուքեան՝ ք. 12, Կարապետ էֆ. Զաքեան՝ ք. 10։ Իսկ համեմատական մեծամասնութիւններուն մէջէն ընտրուեցաւ Կարապետ էֆ. Պալապանեան։ Գաւառական ժողովը, ցրուելէ առաջ, շնորհաւորեց նորակազմ Թաղ. Ժողովը։

⁂ Իզմիրի Կրօն. Ժողովը իր վերջին նիստին մէջ որոշեր է Վիճակին քահանայական դասուն մէջ արձանագրել Տ. Եղիշէ քհնյ. Փափազեանը, եւ որովհետեւ Բերգէի թեմը առանց հոգեւոր հովուի կը մնայ, յարմար դատեր է առ այժմ հոն ղրկել յիշեալ քահանան։

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ղալաթիոյ Խնամակալութիւնը նախընթաց օր գումարուեցաւ ի ներկայութեան իր հանգուցեալ անդամակից ու գանձապահ՝ Մատթէոս Հարէնց էֆ.ի որդւոյն Արամ էֆ.ի եւ բացաւ դրամարկղը որուն բանալին իր քով կը պահէր գանձապետը։ Հաշուետումարները եւ դրամը քննուելով, գործառնութիւնները կանոնաւոր գտնուեցան։ Դրամարկղէն ելաւ նաեւ այն մասունքը զոր վերջերս բարեպաշտ ազգային մը Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ գանձանակը ձգած էր եւ որուն արժէքը տակաւին գնահատուած չըլլալով, դրամարկղին մէջ մնացած էր։ Խնամակալութեան անդամոց խնդրանքին վրայ՝ գանձապետութեան պաշտօնը ժամանակաւորապէս ստանձնեց ատենապետ Յակոբ էֆ. Խասեան։

⁂ Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Ղալաթիոյ Խնամակալութիւնը իր տասը տարուան կրկնակ շրջանի մատակարարութեան ընդարձակ համարատուութիւնը պատրաստած է, զոր պիտի մատուցանէ Ազգ. Վարչութեան, յարակից հաշուեցոյցերով հանդերձ։ Գոհացուցիչ է տեսնել որ, Խնամակալութիւնը՝ իր պաշտօնի գլուխն անցած օրէն գտած պարտքը մեծապէս թեթեւցուցած է խնայասէր մատակարարութեամբ մը, առանց նոր պարտք մը բարդելու եկեղեցւոյ եւ վարժարանաց մուտքին վրայ, միեւնոյն ատեն ջանադիր ըլլալով եկեղեցապատկան կալուածներուն հասոյթները աւելցնել։ Գալով Կեդր. Վարժարանի ուսումնական բարւոք վիճակին, կրկնութիւն մը պիտի ըլլար անդրադառնալ անոր վրայ, քանի որ դեռ վերջերս՝ իր տարեկան քննութեանց եւ վկայականներու բաշխման հանդէսին առթիւ մօտէն տեսնուեցաւ ու գնահատուեցաւ։

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ուսումն. Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը եւ ներկայ անդամները պահ մը խորհրդակցելէ ետքը ազգ. վարժարաններու նկատմամբ կազմուած Վարչական յանձնաժողովին հետ, զբաղեցան Խորհրդոյ օրակարգին վրայ դրուած խնդիրներով եւ մասնաւորաբար կարգադրութիւններ ըրին զանազան ուսուցչաց կողմէ խնդրուած վկայականներու մասին։

⁂ Պիլէճիկի Առաջնորդ Տ. Թաթէոս վրդ. տեղւոյն ազգ. վարժարանաց համար հայերէնի եւ ֆրանսերէնի հմուտ ուսուցիչ մը խնդրած ըլլալով, — ամսական 700 ղշ. ով — որոշուեցաւ ի պաշտօնէ ծանուցանել որպէս զի այդ պաշտօնը յանձն առնել փափաքողները ներկայանան Խորհրդոյ յառաջիկայ նիստին։

⁂ Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկի հոգաբարձութեան վերջին նիստին մէջ գանձապետ Գնաճեան էֆ. ծանոյց թէ նախորդ նստի որոշման համաձայն՝ կրկին 6 հատ Քրէտի Ֆոնսիէի արժեթուղթեր գնուած են յօգուտ Սնտուկին, որով Սնտուկը կ'ունենայ 15 հատ նոյն արժեթուղթերէն, իւր հին եւ վերջը 1903ի էմիսիօնէն։ Այս գնուած արժեթուղթերու թիւերն են՝ 611,838, 611,839, 611,840, 611,841, 611,842, 611,843, Յետոյ, հոգաբարձութիւնը նկատողութեան առաւ կարգ մը ուսուցիչներու կողմէ ներկայացուած խնդրագրերը եւ որոշեց 300 ղրուշի նպաստ մը տալ Տիկին Պ. Զ.ի, նոյնպէս ամսական 100 ղրուշի նպաստ մը սահմանեց ուսուցիչ Մ. Ա.ի։ Միւս կողմէ հոգաբարձութիւնը իր հաւաքչին տեղեկանալով թէ մէկ քանի Թաղ. Խորհուրդներու կողմէ որոշեալ վճարումները յապաղում կը կրեն, որոշեց գրով մը խնդրել այդ Խորհուրդներէն որ հաճին փութացնել վճարումները եւ իրենց կարգին սատարել կարօտ ուսուցչաց օգնութեան գործին։

Ազգ. Վարչութեան կողմէ կարգուած եկամտական մասնախումբը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, ի ներկայութեան Աշնան Տիրան, Սասունեան Մկրտիչ, Շիրինեան Մինասի, Խորասանճեան Խաչիկ եւ Ինճէեան Արմենակ էֆ.ներու։ Մասնախումբը շարունակեց իր ուսումնասիրութիւնները Պատրիարքարանի Սնտուկին հասոյթները աւելցնելու եւ ելեւմուտքը հաւասարակշռելու նպատակաւ։

—Փաստաբան Յովհաննէս էֆ. Աւագեան Բերայի Թաղին մուխթար կարգուած է։ Աւագեան էֆ. նախկին շրջանաւարտ մըն է Կայս. Լիսէի ու Իրաւաբանական վարժարանին, եւ լեզուագէտ ու պատուաւոր անձ մը։

—Ադրիանուպոլսէն կը գրեն թէ Սարգիս էֆ. Սարգիսեան, որ բաւական ժամանակէ ի վեր հիւանդ էր, իր մահկանացուն կնքեր է։ Հանգուցեալը տեւաբար տարիներ գործելով կը զբաղէր Ազգ. գործերով Պոլսոյ մէջ եւ պահ մըն ալ, այստեղ, վարած է Ազգ. Հիւանդանոցի Տնօրէնութեան պաշտօնը։

—Էնկիւրիի առաջնորդ Տ. Եղիշէ Ծ. Վրդ. Գալֆայեան մէկ երկու օրէն իր պաշտօնատեղին վերադառնալու ատեն, երէկ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը երթալով, հրաժեշտի այցելութիւն տուաւ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ՎԻԵՆՆԱ, 30 նոյեմ. — Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովը ընդունեց ընտրական բարենորոգման յանձնաժողովին առաջարկութիւնը, որ է Պոհեմիոյ 130 երեսփոխաններուն թիւը սապէս բաժնել. — 75 Չեխ եւ 55 Գերման։ Չեխ հակագերմանական երեսփոխանի մը կողմէ առաջարկուած անկարեւոր խնդրոյ մը քուէարկութեան առթիւ բուռն վէճ մը ծագեցաւ։ Արմատական Չեխերը, այդ քուէին ճշդութենէն կասկածելով, հաւաքուեցան ատենապետին շուրջը։ Երեսփոխան մը ատենապետին թուղթերը առնելով գետինը նետեց, ասոր հետեւանքով մեծ աղմուկ առաջ եկաւ. այդ միջոցին Պ. Ֆրէյ եւ գերման երեսփոխան Պ. Ալպրեխթ, որ նոյն քուէհամարը կատարած էին, սկսան զիրար ծեծել։ Քիչ ետքը նորէն բուռն վէճ մը տեղի ունեցաւ Պ. Պ. Ալպրեխթի եւ Քլոֆաչի միջեւ։ Այդ վէճը վերջացնելու նպատակով նիստը դադրեցաւ մէկ քառորդ ժամուան համար։ Նիստը երբ վերսկսաւ, ատենապետը պախարակեց պատահած միջադէպերը, ըսելով որ խնդրոյ առարկայ եղած քուէարկութիւնը կանոնաւորապէս կատարուած էր։

ԲԱՐԻԶ. — Երէկ, Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ, Պ. Ժօռէս ուզեց հարցաքննում մը ընել մարոքեան քաղաքականութեան վրայ, բայց արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշօնի առաջարկութեամբ դեկտ. 6ին յետաձգուեցաւ։ Այդ առթիւ նախարարը յայտարարեց. — «Ֆրանսա երկրակալութեան որ եւ է մտադրութիւն չունի։ Մարոքեան բարենորոգումը նախազգուշութեան համար է։ Կ'ուզենք հաւատարիմ մնալ միջազգային համաձայնութեան։»

ԹՈՒԼՈՆ. — Ֆրանսական նաւաքաժինը, Թուչառ ծովակալին հրամանատարութեամբ, Մարոքի ջուրերը ուղեւորեցաւ։

ՎԻԹԷՆ. — Վերջին լուրերու նայելով գործարանի մը մէջ պատահած աղէտին զոհերուն թիւը կարեւոր է։ Երեսուն հոգի մեռած եւ 62 ծանրապէս ու 150էն 180 հոգի ալ թեթեւապէս վիրաւորուած են։ Վիլհէլմ կայսրը 25,000 մարք շնորհեց այդ աղէտին վնասուողներուն համար։

ԱԹԷՆՔ. — Նորին Թագաւորը հոս վերադարձաւ։

ԼԻՆՑՊՈՒՐԿ (Վիրճինիա, Ամերիկա). — Սաութըրն Ռէյլրոտ երկաթուղիին երկու կառախումբերուն միջեւ ընդհարում մը պատահեցաւ։ Մէկ քանի հոգի մեռան, որոնց մէջ կան այդ երկաթուղիին նախագահը ու Տնօրէնը։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ՄԱՏՐԻՏ, 30 նոյ. — Սպանիոյ ազատական կուսակցութեան լրագիրները ուրախ են որ Պ. Մորէթ որոշած է կազմել նոր դահլիճը։ Պ. Մորէթի ծրագիրը զգալի տարբերութիւն մը պիտի չունենայ Լոբէզ Տոմինկէզի դահլիճին ծրագրէն, եւ նոր կուսակցութեան պետերէն ոմանց ընդդիմութեանը պիտի ընդհարի։ Պահպանողական լրագիրները կ'ըսեն թէ նոր նախարարութիւնը եթէ ընկերակցութեանց մասին իր ծրագիրը կաթոլիկներուն մեծամասնութեան ուզած ձեւովը չփոխէ, նախորդ դահլիճին վիճակը պիտի ունենայ։ Մէկ քանի թերթեր ալ կ'ըսեն թէ Պ. Մորէթ նորէն մտադիր է Խորհրդարանին լուծումը խնդրել։

ՊԵՐԼԻՆ. — Մոնսենեօր Սթապլէվսքիի յաջորդին ընտրութիւնը դժուարութեանց պիտի հանդիպի, վասն զի գերման կառավարութիւնը կ'ուզէ գերման մը կոչել Բոզէնի արքեպիսկոպոսութեան պաշտօնին։

ԹՈՒԼՈՆ. — Սիւֆրէն, Սէն-Լուի, եւ Շառլըմանեէ բաղկացած ֆրանս. նաւաքաժինը եւ Նիվ փոխադրանաւը, այս առտու Թուլոնէն ճամբայ ելան, Թուչառ ծովակալին հրամանատարութեամբ։ Այդ զրահաւորները իրենց նաւազները միայն ունին ամբողջ թիւով. իսկ Ժան տ'Առք, Կալիլէ եւ Ֆռուաէն յածաւորները Թանժէրէն պիտի մեկնին, երբ Թուչառի նաւաքաժինը հոն ժամանէ։

ՎԻԵՆՆԱ. — Աւստրիոյ-Հունգարիոյ եւ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարներու տեսակցութիւնը պատուիրակութեանց գումարումէն ետքը տեղի պիտի ունենայ, նաեւ Վիեննայի իտալական դեսպանը իր պաշտօնատեղին դառնալէն ետքը։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն Նոյ. 29)

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ
ԳԱՂԹԱՅԻՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՔ
ԻՇԽԱՆ ՊԻՒԼՈՎԻ ՃԱՌԸ

ՊԵՐԼԻՆ, նոյ. 28. — Գերմանիոյ Խորհրդարանին այսօրուան նիստն ալ հռչակաւոր նիստերուն կը պատկանէր եւ մեծ էր ունկնդիրներու թիւը։ Վարչապետին ճառին առթիւ գահաժառանգն ալ երեւցաւ կայսերական օթեակին մէջ՝ մէկ քանի բարձրաստիճան զինուորականներու հետ եւ մինչեւ վերջը ունկնդրեց մեծ ուշադրութեամբ։ Երեսփոխաններ եւ դաշնակցային Խորհրդոյ անդամները ներկայ էին մեծ մասամբ։ Վիճաբանութիւնը բացուեցաւ վարչապետին ճառով։ Իշխան Պիւլով ըսաւ. — «Առիթէն օգտուելով կ'ուզեմ մէկ քանի խօսք ընել այս բարձր ժողովին առջեւ, մեր գաղթային խնդիրներուն վրայ։ Չեմ սխալիր եթէ ըսեմ թէ լուրջ ճգնաժամ մը անցուցինք այս խնդրոյն մէջ։ Մեր գաղթավայրերը շատ ծանր զոհողութիւններ պատճառեցին մեզ, արիւնով եւ դրամով։ Իրաւ է որ շնորհիւ գերման զինուորներուն անձնուրաց քաջութեան, թշնամին ընկճուեցաւ հարաւային-արեւմտեան Ափրիկէի մէջ, բայց կռիւը կը շարունակուի դեռ։ Մեծ ծախքային գումարներ ալ պէտք պիտի ըլլան պատերազմը վերջացնելու եւ գաղթավայրին պաշտպանութեան ու տնտեսական զարգացման համար։ Բայց երբ կառավարութիւնը այսօր առաջարկէ ազգին ընել ինչ որ Հանիպալ Ֆիշէր առաջարկեց Ֆրանքֆորթի Պառլէմէնթին առաջ, աճուրդի հանել գերման նաւատորմը, եւ երբ կառավարութիւնը առաջարկէր ազգին ծախել մեր գաղթավայրերը կամ եւ պարզապէս թողուլ զանոնք, ամէն խելացի մարդ պիտի հակառակէր ատոր եւ իրաւամբ։ 54 տարի առաջ ալ նաւատորմին մէջ ծախողութիւն մը նշմարուեցաւ եւ ամէն ոք բարոյական յոռի ազդեցութեան մը տակ ուզեց հոն կենալ վտանգաւոր ձեռնարկութենէ։ Բայց երբ ազգը վերստին ինքզինքը գտաւ, ամէն ոք ամօթ զգաց այդպիսի մեղկութենէ, եւ վստահ եմ թէ ոչ մէկ գերման երեսփոխան, ոչ մէկ գերման վարչապետ պատասխանատուութիւն պիտի ստանձնէ գաղթավայրերը ջնջելու Գերմանիոյ հաշուեմատեանէն։ Ասոր հակառակ մտածողը, ոչ միայն փոքրոգի է, այլ անտեղեակ է ազգերու բարգաւաճման եղանակին։ Խնդիրն այն չէ թէ մենք կ'ուզենք գաղթականութիւններ հաստատել, այլ խնդիր է թէ մենք պարտաւո՞ր ենք ուզենք չուզենք, գաղթականութիւններ հաստատել։ Ամէն ազգաց մէջ կայ այժմ գաղթականութիւններ հաստատելու միտումը. առողջ բարգաւաճում մըն է այդ։ Ասոր համար է որ գերման ազգն ընդհ. Ազգաց Պատմութեան մէջ մտնելէն ի վեր, 2000 տարի է, գաղթային ժողովուրդ մը եղած է, եւ պիտի մնայ այսպէս որչափ ատեն որ գոյութիւն ունենայ։ Տագնապալից վիճակի մը մէջ կը գտնուինք, բայց յուսալի է որ այդ վիճակը պիտի անհետանայ եւ այդ ատեն պէտք չէ զգուշանալ ընդդիմութեան հանդարտելուն, այլ պէտք է գաղթային վարչութեան թերութիւններէն զգուշանալ։ Մեր հաստատ կամքն ըլլալու է չկրկնել այդ սխալները եւ բարւոքել այժմու յոռի կացութիւնը։ Դաշնակցային տէրութիւնք գաղթային ինքնօրէն վարչութիւն հաստատել ուզած էին եւ Խորհրդարանը մերժեց զայն, սակայն այժմ պէտք մըն է այդ։ Գիտեմ, վարչային կազմակերպութեան խնդիրներով չի բարւոքիր մեր գաղթականութեանց վիճակը. բարենորոգումներ ալ պէտք են։ Գլխաւոր խնդիրն է թէ ինչ ընելու ենք բարձրացնելու համար մեր գաղթականութեանց տնտեսական զարգացումը. ինչ ընելու ենք մեր գաղթականութեանց շահերը ճանչցնելու համար գերման ժողովուրդին. մեր վաճառականութիւնը ու ճարտարարուեստը եւ մեր դրամական հրապարակը ինչ մասնակցութիւն ունին մեր անդրծովեան ձեռնարկութեանց հետ։ Խորհուրդ կու տայ դժուարին խնդրոյ կարգադրութիւնը յանձնել անձի մը որ մօտէն ծանօթութիւն ունեցած ըլլայ մեր ազգին տնտեսական այժմէութեան։ Հօհէնլօհէ իշխանին յաջորդին ընտրուելու ատեն, տնտեսական եւ առեւտրական կարողութիւններ ունեցող անձ մը փնտռեցի, որ կը պակսէր ցարդ մեր գաղթային վարչութեան մէջ։ Մեր վաճառականական կացութիւնը բարձր է այժմ. ան է որ բարձրացուց մեր տնտեսական վիճակը եւ Գերմանիոյ ազդեցութիւնը։ Այդպիսի անձ մը փնտռած ատենս տեսակցութիւն մը ունեցայ Պ. Տէրնպուրկի հետ եւ տեսնելով որ անոր եւ իմ գաղափարներս նոյն էին, առաջարկեցի Նորին Վեհափառութեան կայսեր, որ Հօհէնլօհէ իշխանին յաջորդը Պարոն Տէրնպուրկ ըլլայ։ Արդէն հինգ տարի առաջ ալ կ'ուզէի որ գաղթային վերատեսուչը վաճառական մը ըլլայ, Պետութեան գործերուն իբրեւ պատասխանատու վարիչ. շատ ցաւ կը զգամ որ գաղթային վարչութեան դէմ եղած բողոքներուն մեծ մասին առարկութիւնը հաստատուած է։ Ո եւ է կասկածի մը վերահասու եղած ատեն, փոխանակ զայն պարտկելու, անմիջապէս կը քննեմ եւ հակառակ ասոր, բողոքներ եղան թէ Տիպէլսքիրխ Տան հայթայթած թամբերը, մոյկերը եւ վերարկուները նպատակայարմար չէին։ Ոչ մէկ երկրի մէջ չի կայ պաշտօնեայ մը որ այնչափ կարեւոր պաշտօններ ստանձնած ըլլայ որչափ Գերմանիոյ վարչապետ մը, որ թէ այս ժողովին, թէ՛ դաշնակցային Խորհուրդին եւ թէ Բրուսիոյ Խորհրդարանին մէջ ներկայացուցիչ է. կայսեր հետ պաշտօնական յարաբերութեանց մէջ կը գտնուի. նախագահ է Նախարարաց Խորհուրդին եւ վարիչն է բրուսիական ներքին եւ գերման արտաքին քաղաքականութեան, եւ դեռ կ'ուզուի որ կօշիկի ու վերարկուի խնդիրներով ալ զբաղի։ Իմ պարտքս է, անկանոնութիւն մը տեսած ատենս, պէտք եղածը ընել. այդ պարտաւորութիւնը կատարեցի եւ պիտի կատարեմ դեռ։»

Վարչապետը սաստ բողոքեց այն չափազանցեալ լուրերուն համար, որոնց արձագանգ եղաւ մամուլը գաղթային գործոց գայթակղութեանց վրայ, եւ ըսաւ թէ այդպէս շատ կը վնասուի Գերմանիոյ ազդեցութիւնը արտասահմանի մէջ։ Օտարները պիտի կարծեն թէ միլիոններ գողցուած են, մեր պաշտօնէութիւնը ապականուած է եւ պարտաճանաչ ու ժիր պաշտօնեայ մը չկայ Գերմանիոյ մէջ։ Անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական լրագրաց մէջ երկար ու չարամիտ յօդուածներ հրատարակուեցան «Գերման Պանամային» վրայ։ Ես իմ կողմէս կը յայտարարեմ հոս եւ համայն աշխարհի առջեւ թէ գերման պաշտօնէութիւնը գերազանց է իր խղճմտութեամբը ու պարկեշտութեամբը։ Կը հաստատեմ թէ գաղթային վարչութեան պաշտօնեաներուն մեծ մասը պարտաճանաչ են։ Թէ երեւան եղած ցաւալի դէպքերը գերման պաշտօնէութեան վրայ չեն ծանրանար, թէ գաղթային ուրիշ ազգաց մէջ աւելի մեծ թերութիւններ տեղի ունեցած են, թէ Անգլիացիք, Ֆրանսացիք եւ Ամերիկացիք աւելի տարբեր դժուարութեանց, աւելի տարբեր գայթակղութեանց յանգած են, եւ մենք կրնանք Անգլիացիներէն ինչպէս նաեւ Ֆրանսացիներէն սորվիլ թէ այսպիսի դժուարութեանց եւ նեղութեանց յաղթելու համար մարդ պէտք է տոկուն ու համբերող ըլլալու։ Ես չեմ ներեր որ ո եւ է պաշտօնեայ թերանայ իր գործին մէջ. բայց կը պաշտպանեմ այն պաշտօնեան որ իր պարտաւորութիւնը կատարած է եւ յանիրաւի կ'ամբաստանուի։»

⁂ Վարչապետին ի պատասխան ընդարձակ ճառ մը խօսեցաւ գաղթային վերատեսուչ Պ. Տէրնպուրկ, որուն ետքը վիճաբանութիւնը շարունակուեցաւ։

ՃԱՊՈՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ
ՁԿՆՈՐՍՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՎԷՃ

(Անգլիական թերթէ)

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿԷՆ Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը կը հեռագրէ. — Նովոյէ Վրէմիա կը գրէ թէ Ճապոնցիներ կը ջանան Ռուսիոյ՝ Խաղաղականի ծովեզերքներուն մօտերը ձկնորսութիւն կատարելու իրաւունքներ ստանալ, որուն փոխարէն Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը տրամադիր կ'երեւայ գոհացում տալ, խաղաղութեան անվթար պահպանման համար։ Ռուսիա իր ծովեզերքներուն վրայ միայն տրամադիր է արտօնել օտարներուն ձկնորսութիւնը, առանց ծոցերու ներքին ջուրերու եւ գետերու մէջ մտնելու իրաւունքին, բայց այսչափով Ճապոնցիները գոհանալու երեւոյթը չունին։

«Պետերսպուրկի մէջ հետզհետէ կը զօրանայ այս զգացումը թէ, Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ խաղաղութեան տեւողութիւնը մեծապէս կախում ունի Ռուսիոյ պատրաստականութենէն Խաղաղականի վրայ ոչ միայն իր գերակշռութիւնը զգացնելու, այլ այդ տեղերու մէջ ներկայիս ունեցած իր համեստ դիրքը։ Եթէ ռուսական դիւանագիտութիւնը համակերպող է եւ տեղի տայ այսօր, պատերազմէ տարբեր ելք մը չերեւար ապագային համար։ Ճապոնցի ներկայացուցիչներու կողմէ ձկնորսներու համաժողովին մէջ ներկայացուած պահանջումներուն համար կ'ըսուի թէ խիստ չափազանց են, սակայն կը վախցուի որ Ռուսիա կարող չպիտի ըլլայ մերժել զանոնք։»

ՍՊԱՆԻՈՅ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

ՄԱՏՐԻՏԷՆ անգլիական թերթերու կը հեռագրուի թէ մինչեւ վերջերս Օրլէանի Լուիզ իշխանուհւոյն եւ Պուրպոնի Կարլոս իշխանին միջեւ նշանախօսութեան մը լուրը կը հերքուէր թէեւ, բայց սակաւաթիւ օրերէ ի վեր արքունական շրջանակի մէջ այլ եւս չի հերքուիր։ Այժմ իշխանուհին եւ իր մայրը Սպանիոյ արքունիքին մէջ հիւր են եւ Կարլոս իշխանն ալ որ Ալֆոնսօ Թագաւորին հետ որսորդական պտոյտի մը եղած է, շուտով Մատրիտ պիտի դառնայ։ Տէյլի Թէլէկրաֆի Մատրիտի թղթակիցը հաւաստի աղբերէ կը տեղեկանայ թէ այն կարգ մը արգելքները որոնք այս միութեան դէմ գոյութիւն ունէին, հարթուած են արդէն, եւ քիչ ատենէն կը սպասուի որ ամուսնութեան պաշտօնական ազդը ըլլայ, հաւանականաբար յառաջիկայ գարնան։

[Պուրպոնի Կարլոս իշխանը երկրորդ որդին է Գազերդա կոմսին. ծնած է 1870 նոյ. 10ին։ 1901ին ամուսնացաւ Աստուրիոյ իշխանուհւոյն Մարիա տէ Լաս Մէրսէտէսի հետ, քոյրը Ալֆոնսօ Թագաւորին։ Իշխանուհին մեռաւ 1904ին։ Օրլէանի Լուիզ իշխանուհին չորրորդ աղջիկն է Բարիզի կոմսուհիին։ Ծնած է Գաննի մէջ 1882 փետրուար 24ին։ Իր անդրանիկ քոյրը Բորթուգալի Ամէլի թագուհին է։]

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐԸ ԵՒ ՏՈՐՄԻՂԸ

Քիլի մէջ վերջին շաբաթ օրը նոր գրուած նաւային զինուորներուն երդման ընելէն յետոյ, Վիլհէլմ կայսրը խօսքը անոնց ուղղելով, մանաւանդ(?)ապէս ծանրացաւ այն պատասխանատուութեան վրայ որ կայսերական տորմիղին մէջ ծառայող բոլոր մարդոց պարտականութեանց նկարագրին մէջ կայ։ Յիշեցուց անոնց թէ իրենց հաւատարիմ ընկերները կախում ունին իրենց ուշադիր հսկողութենէն եւ իւրաքանչիւրին կատարեալ պարտաճանաչութենէն, եւ նոր զինուորագրեալներուն բացատրեց հարկեցուցիչ հանգամանքը մինչեւ մահ հաստատամտութեամբ պարտականութիւնը կատարելուն, յայտարարելով թէ անոնք որ Գերմանիոյ համար կը մեռնին, ապահովապէս յաւիտենական վարձք պիտի ստանան։ Ն. Վեհափառութիւնը ցոյց տուաւ անժխտելի առաւելութիւնը հաստատ կրօնական հաւատքի մը, ըսելով թէ այն զինուորները եւ նաւաստիները որոնք բարեպաշտ հաւատացեալներ են, իրենց համար շատ աւելի դիւրին է իրենց մեծերուն հրամաններուն հնազանդիլ, քան եթէ անբարեպաշտ անհաւատացեալներ ըլլային։ Կայսրը նոյնպէս յիշեցուց գրուող զինուորներուն որ պահեն հաւատարմութեան այն երդումը զոր դեռ հիմա ըրին եւ վերջացուց խօսքը ըսելով. — «Ես գիտեմ թէ միշտ, ամենուրեք եւ ամէն ժամանակ կրնամ ապաւինիլ իմ երիտասարդ նաւաստիներուս։»

ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

ԲԱՐԻԶ, 28 նոյ. — Ժոռէս այսօրուան Իւմանիթէի մէջ հետեւեալ ակնարկները կ'ընէ ի մասին այն փորձերուն, զորս արտաքին գործոց նախարար Իզվոլսքի Բարիզի մէջ կատարելու վրայ է, Ֆրանսայի մէջ ռուսական նոր փոխառութիւն մը յաջողցնելու համար։ Պ. Ժոռէս կը յայտնէ թէ հակառակ ամէն կէս պաշտօնական հերքումներու, Իզվոլսքի Բարիզ ժամանած է, այն տեղ նոր փոխառութեան մը պատրաստութիւնները տեսնելու համար։ Փոխառութիւնը կը սպասուի որ փետրուարի մէջ հրապարակ ելլէ։ Այս փոխառութիւնը ռուս կայսրութեան համար շատ կարեւոր կը նկատուի։

Թէեւ ֆրանսական կառավարութիւնը չէր յօժարեր նոր փոխառութեան մը, սակայն կ'ըսուի թէ Իզվոլսքի ամէն ջանք ու ճնշում ի գործ դրած է, զոր կարելի չէ յաղթահարել մինչեւ որ չհաստատուի անոր վաւերականութիւնը։ Իզվոլսքի ֆրանսական կառավարութեան առջեւ սպառնացած կը թուի ըլլալ թէ ռուս կեդրոնական վարչութիւնը Գերմանիոյ պիտի դիմէ եթէ ֆրանսական կառավարութիւնը չուզէ ձեռնտու գտնուիլ այդ փոխառութեան եւ միւս կողմէն ալ առ այժմ պիտի յետաձգէ Ֆրանսացիներու ձեռք գտնուած ռուսական Բոնտերու կուպոններուն վճարումը։ Հակառակ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ ցոյց տրուած վարանումներուն կամ յետաձգման փորձերուն։ Իզվոլսքի բացատրած է խնդրոյն անմիջականութիւնը եւ առ այս Ֆրանսայի աջակցութիւնը ուզած է։»

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 17/30 Նոյեմբեր

Օսմ. Պոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 27
Ամէնէն բարձր գին	»	102 36
Ամէնէն վար գին	»	102 27
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	148 3/8
Ամէնէն բարձր գին	»	149 —
Ամէնէն վար գին	»	148 1/4
Թրամվայ	»	57 1/2

ԲԱՑՈՒՄ Նոյեմբեր 18/1 Դեկտեմբեր

Օսմ. Պոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 31
» » » ժամը 7ին	»	102 31
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	148 —
» » ժամը 7ին	»	148 1/8
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա.	»	333 —
» » » Բ.	»	268 75
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	451 —
Անատ. Երկթ. Պարտք. Ա. սէրի	»	517 —
» » Բ. սէրի	»	516 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ո.	18 —
Շիրքէթի Խայրիէ	»	41 50
Շիրքէթի Խայրիէ Համիտիէ	»	5 02 1/2
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 65
Օսմ. Ծխախոտ		19 38
Թրամվէյ բաժնեթուղթ		11 15
» ժուիսանս		6 30
» պարտաթուղթ		495 —
Թրամվայ	Ֆր.	57 3/4
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		310 1/2
Պալիա Քարա Այտըն		693 —
Միտիլլի պանքա	Օ. Ո.	6 —
Սալօնիքի պանքա		175 —
Մերսին Ատանա պարտք.	Ա. Ո.	17 1/4
Քարասու առանձնաշնորհեալ		130 —
» սովորական		113 1/2
» 5 պարտաթուղթ		92 —
Քարափ Իզմիրի		596 —
Փոխառ. Հելլենական 5 %		— —
Հելլենական պարգեւաւոր թուղթ		435 50
» » »	Օ. Ո.	4 10

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	1 75
» » 8 »		4 65
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	1 3/8

Փոխ. Հրապարակ Օսմ. Պանքայի

	Գնում	Վաճառում
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.	109 13/16	110 3/8
» չէք »	109 13/16	110 1/8
Բարիզ 3 ամիս ֆր.	22 98 3/4	22 80
» չէք »	— —	— —
Պերլին մարք	18 69	18 65
Վիեննա քուրոն ֆիօրին	21 95	21 85

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 38
Ֆրանսական »	»	87 08
Գերմանական 20 մարք	»	106 10
Բօլ Էմփէրիալ	»	90 20
Մէճիտի տարբերութիւն	»	107 28
Արծաթ մանրուք	»	104 —
Մէթալիք	»	100 20
Ռուբլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 67

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 Նոյեմբեր

Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ո.	93 75
) գոց.	»	93 87
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	17 12
Էժիբսիէն միացեալ	»	— —
Անգլիական քոնսոլիտէ	»	87 43
Հելլենական 5 % 1881	»	53 —
» Մօնօբոլ	»	— —
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	101 50
Թրամվայ	»	— —
Ռանտ Մայնս	»	5 75
Ռուսական 4% 1888—1889	»	78 —
Ճափոնական 4 %	»	— —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	25 47
Դրամազեղչ	»	6 —

ԲԱՐԻԶ, 30 Նոյեմբեր

Միացեալ Օսմ. պարտք.) բաց.	Ա. Ո.	94 70
) գոց.	»	94 85
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	149 50
Թրամվայ	»	61 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	681 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	460 —
Պալիա Քարա Այտըն	»	696 —
Օսմ. մաքսատուն	»	— —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	96 —
Քրէտի Լիոնէ	»	1210 —
Ռուսական 5 %	»	86 75
Իտալական Ռանթ	»	103 15
Սպանիական արտաքին	»	95 60
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 265
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի	»	3 —

ՊԵՐԼԻՆ, 30 Նոյեմբեր

Օսմ. միացեալ		94 60
Ռուսական 4 % 1902	մարք	— —
Ռումէլի երկաթուղի	»	146 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամսուան	»	20 210
Դրամազեղչ	»	— —

ՎԻԵՆՆԱ, 30 Նոյեմբեր

Ռումէլի երկաթուղի	քուրոն	163 70
Վիէննէ Պանք Ֆէրայն	»	561 25
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	95 46
» Լոնտոնի վրայ	»	240 90
Ռուսական 5 % 1906	»	85 50
Օսմ. Ռէժի	»	422 —
Դրամազեղչ	»	— —

ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 30 Նոյեմբեր

Օսմ. միացեալ 4 %		— —
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	— —

ԻԼԱՆ

(Խազինէի Խասսաի Շահանէ։)

Խազինէի Խասսաի Շահանէ էմիրէի սէնիէ ամպարը իչիւն պիր սէնէի քեամիլէ զարֆընտա միւզայէտա օլունաճագ ճամ իլէ թաչ վէ գում թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մահը հալին եիրմինճի բազար իրթէսի կիւնիւ իհալէի էվվէլիէսի վէ եէվմը մէզքիւրտէն եիրմի իքինճի չէհարչէնպիհ կիւնիւնէ գատարտա եիւզտէ իւչ թէնզիլի պիլ գապուլ իհալէի գաթիէսինին իճրասը մուգառրէր պուլունմըշ օլմաղլէ չէրաիթը միւթէֆէրրիասը անլամագ վէ միւնագասատա տախիլ օլմագ խահիչէնլէրին եէվմը օն նիսայէթինտէ թէէմինաթ աքչէսիլէ վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսաթահպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհաեէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլընուր։

Ֆի 15 Թըշրինի սանի 322 2—3

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

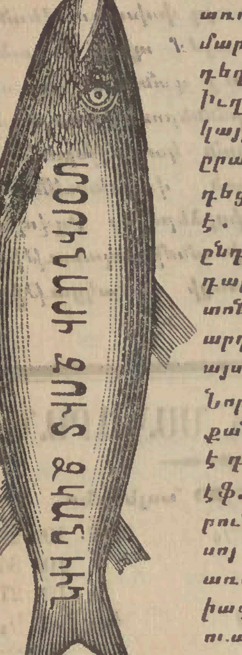

Տկարակազմներուն, նիհարներուն և նոր ապաքինողներուն առողջութեանը համար էն գերազանց դեղը Մօրուի Ձկան Իւղն է, որուն մարդկային մարմնոյն վրայ ըրած բարերար ազդեցութիւնը ծանօթ է. բայց որովհետև ընդհանրապէս խարդախուած կ'ըլլան ատոնք ու սպասուած արդիւնքը չեն տար, այս անգամ ուղղակի Նորվեկիայէն մեծաքանակ բերել տուած է դեղագործ Վահրամ Էֆ. Ասատուրեան, որուն ձկան իւղը Պոլսոյ պաշտօնական և առաջնակարգ քիմիագէտներէն ու անուանի բժիշկներէն ալ քննուած ու անխարդախ, անհոտ ըլլալը հաստատուած է։ Պէտք ունեցողները պէտք է փութան օգտուիլ այս Մօրուի Ձկան Իւղէն, որ կը ծախուի թէ՛ մեծ և թէ փոքր քանակութեամբ, Կէօրկ Փաշա, Պալի Փաշա Եօգուշը Վահրամ Էֆ. Ասատուրեանի դեղարանը, որ ծանօթ է արդէն իր դեղերուն թարմութեամբը, դեղագիրներու հարազատ պատրաստութեամբը և գիներու չափաւորութեամբը։ 2—10

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

Ամէն ամիս երկու անգամ կը ճամբեն
Լիվըրբուլի եւ Արեւելից մէջեւ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Լուքանիա	12952	Սլավոնիա	10605
Քամբանիա	12950	Սիլվանիա	5598
Քարմանիա	20000	Ուլթօնիա	10402
Քարօնիա	20000	Պրէսիա	3500
Ումպրիա	8127	Վերիա	3228
Էթրուրիա	811[illegible]	Պավիա	2910
Լուզիթանիա	32500	Սիպրիա	2950
Մորէթանիա	32500	Սիրիա	2935
Սաքսոնիա	14280	Սարակօսա	2200
Իվէրնիա	14058	Ալէբբօ	2050
Քարբաթիա	13603	Շէրպուրկ	1620
Բանօնիա	9851		

Դիմել առ ՎԱԼԹԸՐ ՍԻԿԸՐ և ԸՆԿ. Մէյմանէթճի խան. Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց
28—50

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէթի	Նայթօգրիս
Մինէս	Էմէյսիս
Ռամէսէս	Քէօփրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նուպիան	Ֆթայի
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպս

Պուսիրիս շոգենաւը Սեւ Ծովէն Կ. Պոլիս գալով դեկտ. 1ին Լիվըրբուլ ուղեւորելու համար։

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, Նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեսչուհի չունին։ Սակերին
Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխագրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ուիթոլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
35—50 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ,

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը, Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բադրաս, Վոլօ, Շիրա, Քալամադա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխատուութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուեմնայներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խուցեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ » »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 25 ղրուշ ոսկեդրամ։ 1—50

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ

Ն. ՓԱՔԷ եւ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Դկտ. 1ին, Քարամանի, Պաթումէն։
Դկտ. 3ին, Իմէրեդի, Մարսիլիայէն
Դկտ. 4ին, Անադոլի, Մարսիլիայէն
Դկտ. 7ին, Ուէտ Սէպու, Պաթումէն
Դկտ. 11ին, Մինկրէլի, Մարսիլիայէն
Դկտ. 14ին, Սիրքասի, Անատ. եզերքէն
Դկտ. 17ին, Անադոլի, Պաթումէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Դկտ. 1ին, Քարամանի, Ճէնովա եւ Մարսիլիա։
Դկտ. 4ին, Իմէրեդի, Մուստանիա եւ Մարսիլիա։
Դկտ. 5ին, Անադոլի, Տրապիզոն եւ Պաթում։
Դկտ. 7ին, Ուէտ Սէպու, Մարսիլիա։
Դկտ. 12ին, Մինկրէլի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Դկտ. 14ին, Սիրքասի, Մարսիլիա
Դկտ. 18ին, Անադոլի, Մուստանիա եւ Մարսիլիա։

Ճամբորդութիւնը Կ. Պոլսէն Բարիզ 6 օր կը տեւէ։

Ա	կարգ	Բարիզի համար	200 ֆր.	
»	»	Մարսիլիոյ »	160	»
Բ	»	Բարիզի »	150	»
»	»	Մարսիլիոյ »	120	»

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 11—50 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՍԻՆԿԸՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, գերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատւոյ վկայական և ոսկեդրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առջեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Զարչը Պօյը, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 16 19—50

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ՝ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ!

ԼԱՄԲԱՐԻ ՇԻՇ «ՔԱՐԱՔ»Օ
Ամէն մեծութեամբ եւ ամէն ձեւով

Լամբարի միւս շիշերէն տասը անգամ աւելի կը դիմանայ խոնաւութեան եւ պաղ ջուրի մէջ, եթէ նոյն իսկ վրան սրսկէք՝ երբ վառած լամբերուն վրայ կը գտնուին շիշերը։

ՖԻԼԹՐ «ՇԷՄԲՐԼԷՆ», (Բասթէօրեան դրութեամբ)
Լաւագոյն ֆիլթըր՝ թիֆոյի եւ ուրիշ հիւանդութիւններէ զերծ մնալու համար

Դիմել Ելիաս Պարաքօ եւ եղբօր ընդարձակ վաճառատունը, Պոլիս, Ենիճամիճըլար, Րիզա Փաշա խան, ուր կը գտնուին ապակիէ, յախճապակիէ եւ բիւրեղէ առարկաներ, զուտ ճափոնական ապրանքներ, յախճապակիներ եւայլն։ Մասնաճիւղերը կը գտնուին Ղալաթիա, Թիւնէլ փողոց, թիւ 46, Պրուսա Մահմուտ Փաշա խան։ 18—26

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սառոյցէ խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10 666 666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	154 666,666 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	400,728,000 »
1904 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	65.224 946 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վօյվօտա Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզադէ խան, Աշըր Էֆէնտի ճատտէսի, թիւ 26։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՐՄԻՒԶ 11 28—50

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Նոյեմբեր

Գշ. 14]27 Իզմիր, Պիրէօս, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բոր-Սաիտ ու Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող շոգենաւերին հետ։
Գշ. 14]27 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Քերասունտ, Տրապիզոն, Րիզէ, Պաթում, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։
Գշ. 15]28 Սեվաստոպոլ ժամը 10ին։
Եշ. 16]29 Օտեսա ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Ղրիմ-Կովկաս, Ղրիմ, Ազով, Օտեսա-Խերսոն, Օտեսա-Նիքոլայէվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։
Եշ. 16]29 Պուրկազ, Վառնա, Օտեսա, իրիկուան ժամը 4ին։
Ուր. 17]30 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Թրիփոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ, Աղեքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։
Շբ. 18]31 Օտեսա, իրիկուան ժամը 4ին։
46—50

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկ
Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Իսմաիլիա շոգենաւը նաւապետ Անտէրլին, երկուշաբթի, 3 դեկտ. 1906 (Ը. Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 4ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 4 դեկտ 1906 (Ը. Ե.) կէսօրէ ետքը, ժամ երեքին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոս։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթճի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1906 Նոյեմ. 18էն (Ն. Տ.) սկսեալ ձմեռ ամսօրինութիւն 1

Վոսփորէն Կամուրջ

1 10 Ար. վ. չնկ. պէյլպ. գուզ. պէշըթ.
1 45 ենք միրկ ր. հիս պէպ անվ գրչ օրթ պէշիքթ։
2 4 Գուզկ. սկտ։
1 45 պէյք. բաչ. չուպ. գանլ. հիս. գանտ պէշիկ.
2 40 ենք գալ. Ա.հիսար գանտ պէպ վնք չնկ պէյլ գզկ պշկ։
1 40 եէնմ մզրպ պէյքտ Թար ենք միրկ։
2 15 Պէյքոզ բաչ ԹՆ. միրկ. ր. հիս. պէպ. արնվ. գրչ. օրթ պշթ.
3 40 Օրթ գուզ ։
2 10 Ր.ա գվգ. ենիմ. մէսր. պյրտ. Թար. ենք. միրկ. ր.հս. պէպ։
3 35 Պէպ ար վ գրչ օրթ պշկ
3 էյզգ. բաչ. չուպ. գանլ. ա. հիսար գնտ. պէշկ.
3 եէնմ. մէսպ. պյրտ. Թար Պէյք. բաչ. գանլ ա հիսար գնտ.վնք. չնկ պէյլ. գուզ. պէշկթ։
4 25 Գնտ պէպ անվ գրչ օրթ պշկթ։
3 30 եէնմ. մէսր. պ.րտ. Թրպ ենք. սԹՆ. միրկ. ր. հիս պէպ պէշկթ։
4 15 Պէյք բաչա. չուպր. գնլ. ա. հիս. գանտ վնք. Չէնկք. պէյլ. Գուզկ. պէշկթ։
4 30 ենմ. մէզր պյրտ. Թրպ. ենք. սԹՆ. միրկ. ր. հիսար պէպ. արնվ. գուրչ. օրթ. պշկթ.
6 20 Էյզ. բչա չպք. գանլ. ա հիս գնտ. պէպ։
5 7 Ր ա.գավաց ենիմէ. մսա. պէյտ Թար պ. ենք. սԹՆ. միրկ. ր. հիս պէպէր արնվ գրչ. օրթ. պէշկ։
8 15 Ա.Ր. հիսար. գանտ. պէպ. արնվտ. գուրչ. չէնկ. պէյլպ. օրթ. գուզ.պէշկ։
8 եէնիմ. մէսրպ. պէօյքտ. Թարպ. ենիկ. սԹէՆ. միրկ. ր. հիսար. պէպ. արնավտ. գրչ. օրթ. պէշիկթաշ։
8 5 Պէյզ. բաչ. ե ր. գանլ. մի կ. ր. ա. հիսր. գնտ. պէպէք անվ. չնկլ. պէյլ. րթ. գզկ. գապ. Սկտ։
7 45 Ր. ա. գավ. մէսր. պէ յր. Թրպ. պյգ. բաչաա. չպք. գանլ. ա. հիսար. գանտ. վանիք. չէնկ. պէյլպ. գուզ. պէշիկթաշ։
9 30 եէնիմ. մէսր. պէօյք. Թարպ ենիկ ՍԹ. Մրկ. ր.հիսր պէպ արվտ Օրթ. գրչ.պշկ։
10 50 Գնտ Պէպ. արն.
10 25 Պէյքոզ բաչ չպք գանլ ա. հիս գանտ պէշիկթաշ։
11 25 Վնք. Չէնկ. պէյլ.
11 41 Պէյլ. ՕրԹք. գզկ. պշկ։
1 20 Չէնկ պէյլպ ՕրԹ գզկ պշկ։
11 2 ենմ. մէսր պյրտ Թրպ ենք միրկ պէպէօ անվ օրԹ պէշկ։
12 45 Պէշկ. Իսկ.

Կամուրջէն Վոսփոր

2 45 Պէշկ. օրթ. գրչ արնվ. պէպ. ր.հիս. միրկ սԹՆ ենք Թ ր պէօյք. մէս. ենմ
3 Պշկթ. գուզկ. պէյլ. չէնկ. վնք. գանտ ա. հիս. գանլ. չպուգ. բշպ. պէ քոզ.
3 15 Գուզկ. օրթ.
3 Գապթ. Պէշկթ. գուզկ. օրթ. պէյլ չէնկ. արնվ. վնք. պէպք գանտ. ա. ր. հ.ս. միրկ.գանլ. սԹՆ ենք. բշպ. պէյքոզ։
3 55 արնվ. պէպ. գնտ։
4 05 Պէշկթ. օրթ գուզ արնվ պէպ ր.հ ս մրկ սԹՆ ենք Թար պէյք մէս ենմ ա.ր.գավ։
5 Պէշկ. գուզկ պէյլ չէնկ վնք գանտ ա. հիս գանլ չպք բաչ ա յր Թար պէյքտ մէս ենմ
6 Պէշկթ. օրթ. գրչ. արնվ. պէպ. ր. հիս. միրկ. սԹՆ. ենք. Թր. պէօյք. մէս. ենմ. ր. ա. գավաց
7 10 Պէպ. գանտ. ա.հիսր. միրկ. գնլ չպք. ենք բաչ. Պէյքոզ։
6 45 Պէշիք. գուզկ. օրթ. պէյլ. չէնկ. արնավ. Պէպ. գանտ. ա. ր.հիսար
7 45 Պշկթ օրթ. գրչ. արն. պէպ. ր.հ ս. ենք. Թրպ. պէօյք. մէս. ենմ.
8 45 Պշկ. գուզկ. պէյլ. չէնկ. վանիք. գանտ ա. հիսար. գանլ. չու. բաչ. պէյքոզ.
8 15 Պէշիկ. օրթ. գրչ. արնվ. պէպ. ր.հիս.միրկ. սԹՆ ենք Թար պէօյ մէս ենմ.
10 25 Պէշքթ. գանտ. ա. հիս. գանլ. չու. բաչ. պէյք. մսա. ր.ա.գավ։
9 45 Պշկթ. Գզկ ՕրԹ պէյլ. չնկ. արն Պէպ.գնտ.
10 3 Պէշկ պէպ ր.հիս մ կ սԹՆ ենք Թար պյք մէս ենմ
10 35 Գուզկ. ա նվ. ա.հիս։
11 50 Պէշկ. պէյլ չէնկ վնք
11 Պէշկ. օրթ. Գր չ. անվ. պէպ. գնտ ա.ր. հիս միրկ. գնլ բշպ. պյքոզ.
11 10 Գուզկ. օրթ. պէյլ։
11 35 Պէշկթ. գնտ. ա. հս. գնլ. չու. բշպ. պէյքոզ
11 45 Պէշկթ. օրթ. գրչ. արնվ. պէպ. ր.հիսար. միր. սԹՆ. ենք.
11 40 Պշկ. մրկ. սԹՆ.ենք. Թար պէօյ. մէս ենմ։
11 50 Գուզ. պէյլ. չնկ. վան. պէպ գնտ.
12 30 Պէշիկ. գզկ պէյլ. չէնկ. գրչ արնվ.
12 35 ՕԹք. գրչ.արնվ. պէպ. ր.հիս. միկ են։
12 40 Պշկ. գնտ. ա. հս. գանլ. չու. բաչ. պէյքոզ
12 45 ենք. Թրա. պէօյք. մէս. ենմ

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ԳԻԾ

Սկիւտարէն Կամուրջ			
2 15		8 15	Պէշիկ
3 —		8 45	
3 30		9 35	
3 45	Գապ. Սիրք	9 45	Գապ. Սիրք.
4 —		10 20	
4 30		10 45	
5 —		11 —	Գապ. Սիրք.
5 40		11 20	
6	Գապ. Սիրք.	11 45	
6 25		12 15	
6 45	Պէշիկ. Գապ.	1 —	
7 25	Պէշիկ.		

Կամուրջէն Սկիւտար			
2 15	Գուզկ.	8 15	Գապ. Պէշիկ.
2 45		9 10	
3 20		9 55	
3 50		10 25	
4 20	Պէշիկ.	10 30	Օր.էն Գպ.Սկ.
4 45	Օր էն Գպ.Սկ.	11 —	
4 50		11 25	
5 35	Պէշիկ.	11 45	Օրթ.էն Սկտ
6 25	Պէշիկ.	11 55	
6 45	Օր.էն Գպ.Սկ.	12 25	
7 15	Պէշիկ.	12 35	
8 —	Պէշիկ.		

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բորբոքումները, յօդացաւը, ճմլում, վէրք եւն. աննման դեղ այտուցքներու և կոշտի համար։
Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. փնտռել մեր ստորագրութիւնը 3—18

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սարֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	372[illegible]	Միքատօ	3557	Տիբիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1[illegible]57	Սիլվիօ	119
Ոթիսոքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնդէպէլլօ		Սցէրօ	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրցիլլօ	3119	Թասսօ	1323
Պորտինօ	1264	Էսքօ	3464	Իտահօ	5 40	Նէքօ	1 33	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Քինօ	1080	Օտիօ	4100	Թոքիօ	3337
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	84[illegible]	Քլէօ	053	Օնթարիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիբսօ	1837	Ֆլոտօ	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոմօ	17[illegible]0	Պալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պոլօ	510	Վոլօ	1289
Զիլքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանտրօ	2272	Րիալթօ	2329	Վելթունա	239[illegible]
Սօսէթօ	1831	Կալլիքօ	3060	Լիվօռնօ	1[illegible]43	Րինալտօ	1553	Եէտա	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնզօ	3191	Րոլլօ	613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թորօ	
Գորաօ	895	Կրուսօ	1695	Մարէնկօ	1[illegible]73	Րոզացիօ	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

Միֆասօ շոգենաւը, Նաւապետ Թօրբ։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Տույսօ շոգենաւը, դեկտ. 4ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թիւ 22 24, Բիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 11—50

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ԳԵՂԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՀԻԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Ա.

ՔՐՈՒԱ-ՎԻԹՐԷԻ ԿԱԼՈՒԱԾԻՆ ՄԷՋ

Կոմսը հանդարտ խիղճով մեռաւ։ Իր ձգած կտակին մէջ կը պահանջէր որ Ռուաքօմոնի ամբողջ կալուածը ժառանգէ իր մանչ զաւակը, իսկ անոր համարժէք չորս կալուածներ ալ աղջիկ զաւկին՝ Նաթալիի կտակած էր։

Նաթալիի ամուսնութիւնը Պուլիանի հետ՝ հակառակ Հիւպերի կամքին կատարուած էր, այնպէս որ կատարեալ խզում առաջ եկաւ եղբօր ու քրոջ միջեւ։ Պուլիանի անձնասպանութիւնը պատճառ եղաւ որ եղբայր ու քոյր հաշտուին։

Կոմսը իր հօրմէն ժառանգած հողին նկատմամբ ունեցած սէրը, բայց ոչ անոր բիրտ վարմունքը և ագահութիւնը։ Կրցաւ գիւղացիներուն համակրանքը շահիլ, բայց հօրը նման, Ռուաքօմոնի հպարտութիւնը անվթար պահեց, իր միակ հաճոյքն ու հոգը ըլլալով այդ բանը։

Այդ բարեսիրտ մարդը միակ յանցանքի մը համար կը մեղադրէր ինքզինքը։ Իր կեանքին մէկ օրը և մէկ վայրկեանը ամօթի կարմիրը առաջ կը բերէր ճակտին վրայ, երբ խեղճ մարդուն մէկը նախատած էր, ազքատութիւնը երեսին տալով։

Ասիկա պատահած էր Սիւզանի հետ ամուսնանալէն քիչ առաջ, 1860ի տարիները, աշնան մշուշապատ և խոնաւ առաւօտ մը, երբ Հօթ-Պրիւեէրի գիւղակէն դուրս կ'ելլէր, ուր ութը օր մնացած էր որսորդութեան պատճառաւ։ Վանդակապատին առջեւ հրաժեշտ կ'առնէր իր բարեկամներէն, սպասելով որ կառքը գայ և Ռուաքօմոն առաջնորդէ զինքը։ Երկար ճաշ մը րրած էին։ Թերեւս գինովցած ըլլային բազօթեայ կեանքէն, որ շամբանիայի պէս պղպջուն է։ Թերեւս իրարմէ բաժնուելէ առաջ, չափէն աւելի խմած էին։ Խիստ զուարթ, կը ծիծաղէին այդ հարուստ, կորովի ու կայտառ երիտասարդները։

Մուրացկան մը, որ մօտէն կ'անցնէր, մօտեցաւ, ոտքերը քաշքշելով։ Իր խառնուած թուխ մօրուքին տակ երիտասարդ կ'երեւէր և հպարտ ու երկչոտ կերպարանք մը ունէր։

Արդէն կոմսը կառքին մէջ ոտք դրած էր, երբ մուրացկանը երկարեց ձեռքը։

— Պարո՛ն, կը հաճի՞ք ողորմութիւն տալ անգործ աշխատաւորի մը։

— Անգո՛րծ մի... Դո՞ւն... Այդ կոբալի ուսերո՞վդ։

— Այո սա ողորմութիւնը... բայց զայն ձեռք անցընելու պայմանաւ։

Ուղին, անձրեւէն ուռած, լիճի մը փոխուած էր։ Կոմսը գետին նետեց ոսկի մը, որ ցեխին մէջ կորսուեցաւ։

— Քուկդ պիտի ըլլայ ան, եթէ կարենաս ակռաներովդ առնել։

Մուրացկանին դէմքը նետեց ու խեղճ մարդը ընկրկեցաւ սոսկումով, յանկութեան ծիծաղ մը արձակելով այդ փայլուն ոսկիին հանդէպ. յետոյ այդ ծիծաղը մարեցաւ պրկուած շրթունքներուն վրայ և մայլ շող մը փայլեցաւ իր սեւ ու խարունկ աչքերուն մէջ։

Կոմսն ու մուրացկանը իրարու նայեցան։

Եթէ երբեք կոմսը նախազգացած ըլլար թէ մուրացկանին և հաճոյքի այդ վայրկեանը ո՛րքան կործանումներու, արցունքներու և արիւն թափելու պատճառ պիտի ըլլար, իսկոյն այդ մարդուն առջեւ պիտի ծնրադրէր, ներողութիւն խնդրելով։

— Կը վարանի՞ս, ըսաւ կոմսը։

— Ո՛չ, որովհետեւ պէտք ունիմ անոր... Եթէ ո՛չ...

Մուրացկանը ցեխին մէջ ծնրադրեց... երկու ձեռքերը գետնին վրայ դրաւ...։ սկսաւ ծիծաղիլ երկրորդ անգամ, ազերսող նայուածքներ ուղղելով անոր... յետոյ գետնին հաւասար ծռեց ուսերը... շրթունքները կէս մը բացուեցան... և իր առողջ ու կիսաթեայ ակռաները պրպտեցին ցեխը... սիրտ խառնուելու զգալով ոտքի ելաւ, յետոյ ցեխին մէջ նետուեցաւ նորէն, խոլ կատաղութեամբ մը... և յանկարծ կանգնեցաւ, ակռաներուն մէջ ունենալով ոսկին, որով պիտի կրնար ապրիլ շաբաթներով՝ առանց աշխատելու... Ոտքի վրայ էր հիմա, դէմքը աղտոտած, սոսկալի կերպարանքով և բերանը սեւ սեւ եղած... չուարուն կոմսին առջեւ կեցած էր, աչքերը արիւնով լցուած ու դէմքը ահռելի արտայայտութիւն մը առած. շրթունքներուն վրայ ծանրացած աղտոտութիւնները թքաւ և մօրուքէն վար կաթկթող ցեխի աղտոտ ջուրերը սրբելով, բառ մ'այլեւս չըսաւ։

—Շնորհակալ չեմ ըլլար ձեզի։

Մեծ քայլեր առնելով հեռացաւ և ուսի մէկ հարուածով կռնակին վրայ բերաւ ցնցոտիներու կապոցը։ Քրուա-Վիթրէ կոմսը, իր զարմած շարժումէն ի վեր, ինքզինքը նուաստացած կը զգար։ Բնազդական շարժում մը ըրաւ, մուրացկանին ետեւէն վազելու համար, որ կծիկը կը դնէր, ամչնալով իր ըրածին վրայ։ Փափաքն ունեցաւ կանչելու և մխիթարական խօսք մը ուղղելու մուրացկանին, այնպիսի խօսք մը որ սիրտերը կը կակղացնէ, որ կը մոռցնէ ամէն նախատինք, և ատելութիւնները կը փոխակերպէ մշտնջենական բարեկամութեանց։

Բայց մուրացկանը հեռացած էր արդէն և ճամբան կը շարունակէր, առանց ետին դառնալու։

Այդ եղելութեան յիշատակը խղճի խայթի մը պէս ծանրացաւ կոմսին կեանքին վրայ։ Տարիներ յետոյ, երբ այդ բանը կը յիշէր միտքը, աչքերը կը փակէր, իր տեսողութեան առջեւ չպատկերացնելու համար։

Եթէ երբեք բովանդակ ճշմարտութեան իրազեկ դառնար, իր խղճի խայթը շատ աւելի պիտի սաստկանար։ Մուրացկանը չէր հեռացած այդ կողմերէն։ Դիպուածը այնպէս բերաւ որ գործ գտաւ Մուլէնժօլիի մէջ, Ռուաքօմոնի սահմանին վրայ։ Հոն մնաց, անծանօթ, պարկեշտ և յամառ աշխատութեան կեանք մը վարելով։ Գեղադէմ և ամրակազմ երիտասարդ մըն էր, կրակոտ աչքերով, ուր ներքին կեանք մը կ'արտացոլար։ Աղօրեպանուհին, որ այրի էր, սկսաւ ջերմիկ զգացումներ տածել այդ երիտասարդին նկատմամբ։ Աղօրիք՝ ներկայացած ատեն պարզամտօրէն անունը հարցուցած էր այդ մարդուն, որ պատասխանած էր.

—Ժէրօմ Մարպլըու կը կոչուիմ և Արտէններէն կու գամ. արհեստով աղաղձագործ եմ...

Իր ամուսնութիւնը այրի կնոջ հետ՝ Աժօլի հովտին ամէնէն հարուստ աղօրեպանը դարձուց զինք, բայց քանի մը տարի յետոյ կինը մեռաւ, աղջկան մը ծնունդ տալով։

Այն ատեն միայնակ ապրեցաւ Մուլէնժօլիի մէջ, սպասելով որ ատենը գայ, որովհետեւ իր հոգիին խորը վրէժխնդրութեան վայրագ անձկ մը կար։

Կոմսին միտքէն բնաւ չէր անցած թէ մուրացկանն էր այդ ածիլուած մօրուք դէմքով աղօրեպանը։ Կոմսը հանդիպեցաւ անոր, բայց չճանչցաւ, այնպէս որ բարի դրացնութեան յարաբերութիւններ հաստատուեցան իրենց միջեւ։

Նախկին մուրացկանը երկար ատենէ ի վեր կը խորհէր թէ ի՛նչ բան ամէնէն աւելի պիտի կրնար անդարմանելի կերպով խոցել կոմսին սիրտը։

Հիմա ա՛լ ան չէր վարաներ...

Սիւզանն ընտրած էր իր վրէժխնդրութեան առարկան։

Նաթալին, կոմսուհիին կողմէ առաջնորդուած էր գիւղակին այն մասը, որ իրեն յատկացուած էր։

(Շարունակելի)